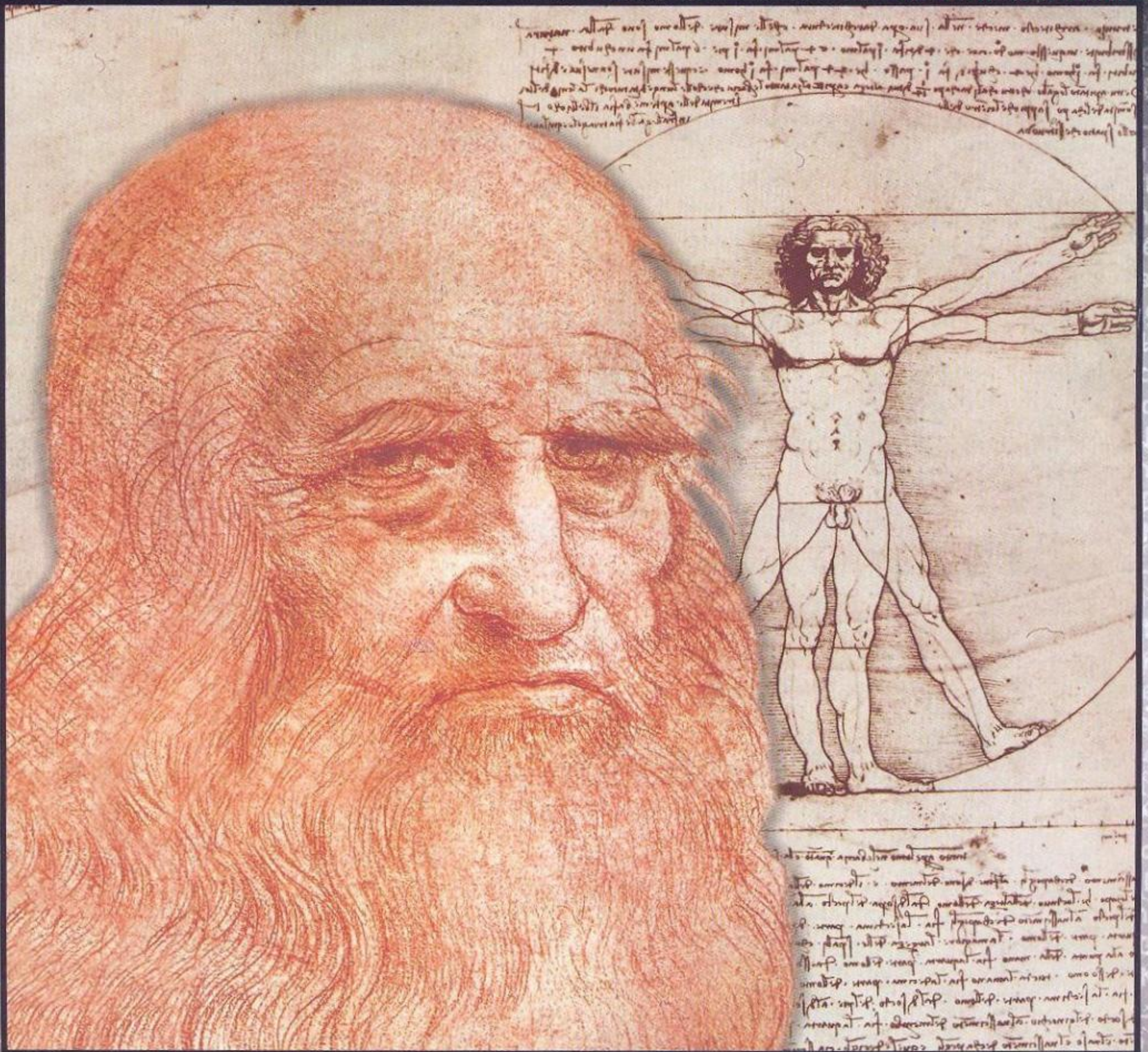
100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

Apariție săptămânală
5,99 LEI / 29,99 MDL

7

LEONARDO DA VINCI

DeAGOSTINI

MDD

100 DE PERSONALITĂȚI
Oameni care au schimbat destinul lumii

Leonardo da Vinci — Numărul 7

Pentru orice informație sau lămurire,
contactați-ne la telefonul: **(021) 40.10.888** sau trimiteți un e-mail la info@deagostini.ro
Servicii pentru clienți: de luni până vineri, între orele 10:00 - 15:00
Pentru o mai bună deservire solicitați întotdeauna publicația de la același punct de vânzare
și informați vânzătorul asupra intenției de a cumpăra și apariițiile următoare.
Pentru orice informație, lămurire, înlocuire de exemplare sau comenzi
de numere anterioare, sunați-ne la tel. **(021) 40 10 888**
Pentru informații și comenzi de numere anterioare, cititorii din Republica Moldova
pot suna la **(022) 21.07.98** - Paramedia, Chișinău.

Vizitați site-ul nostru la adresa

www.deagostini.ro

EDIȚIE SĂPTĂMÂNALĂ
EDITURA: De AGOSTINI HELLAS SRL
EDITOR: Petros Kapnistos
MANAGER ECONOMIC: Fotis Fotiou
MANAGER DE REDACȚIE ȘI PRODUCȚIE: Virginia Koutroubas
ADRESĂ: Vuliagmenis 44-46, 166 73 Atena
MARKETING MANAGER: Michalis Koutsoukos
PRODUCT MANAGER: Nasita Kortesa
COORDONATOR DE PRODUCȚIE: Carolina Poulidou
MANAGER DISTRIBUȚIE: Evi Boza
MANAGER LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Dimitris Pasakalidis
COORDONATOR LOGISTICĂ ȘI OPERAȚII: Antonis Lioumis

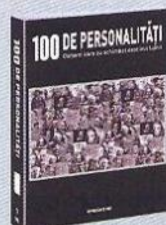
ADAPTARE PENTRU LIMBA ROMÂNĂ:
Fast Translate, Best Communication Media SRL
DTP: RAY
TIPĂRIRE ȘI LEGARE: NIKI EKDOTIKI S.A.
DIRECTOR DE PRODUCTIE TIPOGRAFIE: STELIOS KRITSOTAKIS

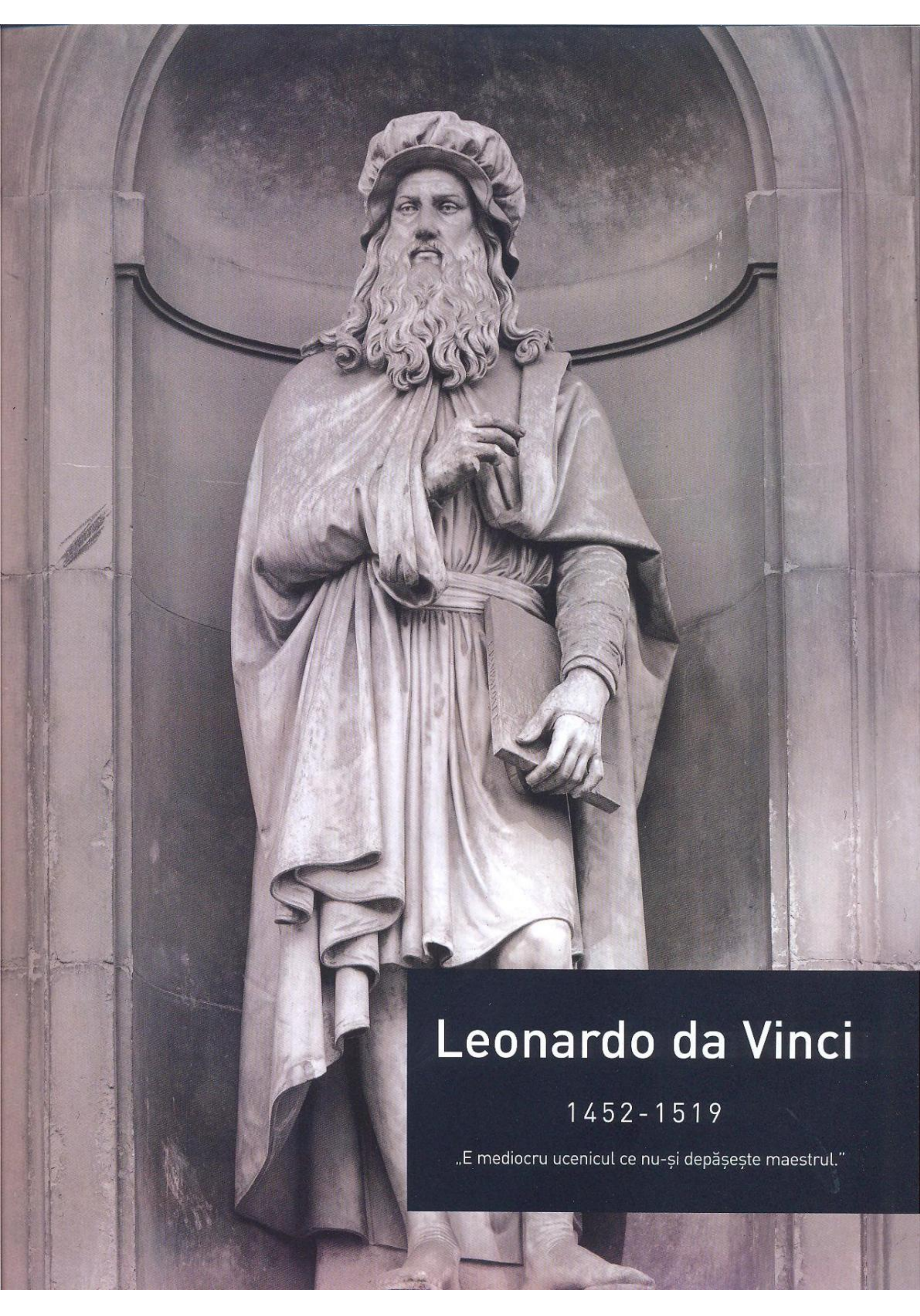
IMPORTATOR: Media Service Zawada S.R.L.
Country Manager: Mariana Mihălțan
Marketing Manager: Adina Bojică
Redactor: Gabriela Muntean
Distribution Manager: Dan Iordache
ADRESA: str. Louis Pasteur nr. 38, et.1, ap.5,
sector 5, București, România
Telefon: (+40) 21 318 7398
DISTRIBUITOR: Hiparion S.A.

ISSN: 1791-0765

Fotografii: Uniphoto Press, De Agostini Picture Library

Prețul numerelor
Prețul primului număr: 2,99 LEI / 14,50 MDL
Prețul celui de-al doilea număr și al tuturor celorlalte numere:
5,99 LEI / 29,99 MDL

Leonardo da Vinci

1452-1519

„E mediocru ucenicul ce nu-și depășește maestrul."

Leonardo da Vinci
Ce fel de viață a dus da Vinci?

PROLOG

ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XV-LEA, imediat după sfârșitul Evului Mediu, denumit și Epoca Întunecată, la începutul Renașterii, Europa a început să înflorească prin descoperirea de noi drumuri și mașini de tipărit. Într-un colțișor al Italiei, se năștea o stea strălucitoare. Pictor, arhitect, muzician, geometrician, anatomist, inginer, inventator... aceste titluri i se atribuie, dar el s-a îndreptat și către geologie, meteorologie, astronomie și urbanism. Născut la jumătatea perioadei Renașterii, a fost un personaj versatil, ale cărui planuri au devenit cunoscute în întreaga lume și al cărui șir de invenții vizionare a dus la apogeu perioada în care a trăit. Dar ce fel de viață a dus Leonardo da Vinci?

TABEL CRONOLOGIC

În jurul anului 1306:	Giotto a construit „Trădarea lui Iuda"
1353:	Boccaccio a terminat „Decameronul"
1354:	Turcia începe invazia asupra Europei
În jurul anului 1424:	Masaccio stabilește „Regulile perspectivei"
În jurul anului 1450:	Gutenberg inventează mașina de tipărit
1452:	Se naște Leonardo
1469:	Intră la atelierul lui Verrocchio
1475:	Se naște Michelangelo
1476:	Are loc incidentul de sodomie
1478:	Leonardo devine artist independent în Florența
1479:	Se formează Regatul Spaniei
1481:	Leonardo începe lucrul la „Adorația Magilor" și „Sfântul Jerome"
1482:	Leonardo lucrează în serviciul Ducelui de Milano
1483:	Se naște Raphael. Leonardo începe lucrul la „Fecioara între stânci"
1489:	Leonardo își începe studiile de anatomie și arhitectură
1492:	Moare Lorenzo de Medici. Columb descoperă continentul american
1495:	Moare Caterina, mama lui Leonardo. Leonardo începe lucrul la „Cina cea de taină"
1501:	Spaniolii încep negoțul cu sclavi
1503:	Leonardo începe lucrul la „Mona Lisa" și „Bătălia de la Anghiari"
1507:	Lucrează în serviciul lui Ludovic al XII-lea al Franței
1509:	Creează „Sfânta Ana cu Fecioara și Pruncul"
1516:	Lucrează pentru Francis I al Franței
1517:	Luther își începe Reforma Protestantă
1519:	Leonardo moare la Amboise, Franța
1521:	Căderea Imperiului Aztec
1558:	Urcarea pe tron a Elisabetei I
1632:	Descoperirile lui Galileo susțin teoria heliocentrică
1769:	James Watt inventează motorul cu aburi
În jurul anului 1840:	Nașterea romantismului în Anglia
1874:	Nașterea impresionismului în Franța
1903:	Primul zbor al fraților Wright
1907:	Nașterea cubismului

Renaşterea în căutarea iubirii şi adevărului

Un fenomen, având cunoştinţe de neegalat despre geniu şi frumos, Leonardo da Vinci s-a născut într-un sătuc de la periferia oraşului Florenţa, fiind foarte repede solicitat de un palat sau altul. Cu toate acestea, deşi era considerat un geniu şi realiza lucrări care au dus pictura la un nou nivel, din diferite motive, majoritatea au rămas neterminate. Un nor negru s-a abătut asupra educaţiei sale de copil nelegitim, influenţându-i atât atitudinea asupra vieţii cât şi simţirea profundă a frumosului...

▲ „Madonna Litta", zugrăvită de Leonardo în jurul vârstei de 30 de ani. El a pictat multe portrete ale Fecioarei Maria cu pruncul, și se spune că expresia tristă de pe chipul copilului Iisus este o reprezentare a sentimentelor lui Leonardo pentru propria sa mamă.

Leonardo din orașul Vinci

Un copil nelegitim

ÎN ITALIA, la treizeci si cinci de kilometri nord-vest de Florența, capitala artei în regiunea Toscana, se află orașul Vinci. În ciuda pierderii Caterinei, o țărăncuță care i-a conceput copilul, Ser Piero, un cuceritor, a început să-i facă curte, în vederea căsătoriei, Albierei Amadori. Provenind dintr-o familie din breasla notarilor, Piero, fiul cel mare, și-a dorit nespus să reușească în a-și alege o soție dintr-una din familiile cu influență din oraș.

Pe 15 aprilie 1452 s-a născut un băiat. Deși era un copil nelegitim, la botezul său au fost prezenți unii dintre oamenii cei mai influenți din oraș.

Astfel, a venit pe lume, Leonardo da Vinci (Leonardo din orașul Vinci), considerat, în zilele noastre, liderul Renașterii italiene și un geniu.

La început, Leonardo a crescut învăluit de afecțiunea maternă a Caterinei, mama sa. Totuși, cum tatăl său nu avea copii cu soția sa, Albiera, la vârsta de doi ani a fost luat de lângă mamă și crescut, până la vârsta de cinci ani, de către unchiul, mătușa și mama vitregă. Mama sa, Caterina, despărțită acum de fiul ei, s-a căsătorit cu un artizan. În vremurile acelea, copiii nelegitimi, deși rari, nu erau considerați inferiori,

Peisaj vizibil din casa lui Leonardo, așezată pe vârful unui mic deal, cu panoramă asupra satului Vinci. Dealurile dimprejur sunt pline de dumbrăvi de măslini și podgorii de viță-de-vie care se pierd în depărtare, iar primăvara înfloresc mimozele și piersicii

însă Leonardo, simțindu-se prea puțin iubit, a rămas singur întreaga viață și, prin arta sa, a căutat mereu imaginea mamei sale.

Leonardo având doar treisprezece ani, își pierde și mama vitregă, pe Albiera, care moare la naștere. Tatăl său se recăsătorește cu o fată dintr-o familie renumită, cu doar trei ani mai în vârstă decât Leonardo și, după ce și aceasta moare, tatăl său se va mai căsători de două ori și va avea doisprezece copii înainte de a muri la vârsta de 78 de ani. Astfel, cel mai mic fiu al său se naște după moartea sa. Nu este greu de înțeles de ce Leonardo a dezvoltat complexe, având un tată mereu activ și ambițios.

Cel mai mic fiu, Francesco, era un visător, nepreocupat de treburile lumești. Tatăl său era mereu prea ocupat pentru a-și face simțită prezența acasă, dar Leonardo iubea personalitatea complet opusă a fratelui său. Acesta se mira cum va putea fiul său să-i ducă mai departe moștenirea. Rezultatele școlare ale lui Leonardo nu erau mici, dar tatăl său se gândea că „perioada scurtă de atenție" și „nehotărârea" la școală i se trăgeau de la prea multă joacă acasă cu Francesco. Cu toate acestea, „perioada scurtă de atenție" a lui Leonardo a continuat de-a lungul carierei sale, lăsând neterminate grupuri de lucrări.

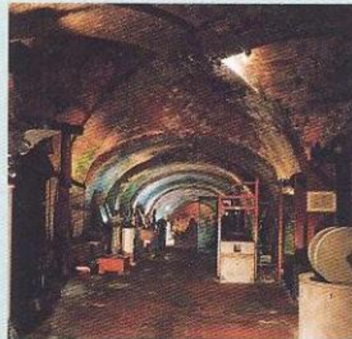
Biblioteca de amintiri

MUZEUL LUI LEONARDO

Leonardo a fost botezat în biserica Santa Croce din Vinci. Fortăreața de lângă biserică, aparținând familiei Guidi, era în construcție la vremea respectivă, ulterior devenind muzeul Leonardo da Vinci.

Muzeul cu două etaje a fost construit după proiectele desenate de însuși Leonardo, un model la scară al acestuia putând fi găsit în interiorul său. Cuprinzând concepte originale ale mașinăriilor cunoscute azi ca biciclete și motociclete, muzeul este plin cu descrieri detaliate de invenții de mecanisme ingenioase, moderne, incluzând pe cele ale unui avion, elicopter, mitralieră, tun, navă cu zbaturi, mașină de filat, ceas de perete și termometru. Există și modele la scară reală ale acestora, pentru a putea aprecia creativitatea uimitoare a lui Leonardo.

La rândul său, biblioteca muzeului conține lucrări ale artiștilor puternic influențați de Leonardo, inclusiv impresioniștii și cubiștii la apogeul lor în secolul al XIX-lea, precum și o arhivă a operelor geniului.

▲ În interiorul muzeului. Expunerea modelelor restaurate ale invențiilor lui Leonardo, inclusiv a celor mobile

La doi kilometri distanță de Vinci, pe dealul Anchiano, se află prima casă a lui Leonardo. Simpla casă de piatră, înconjurată de crânguri de măslini, s-a păstrat ca acum cinci sute de ani. Aici se pot vedea mai multe dintre conceptele sale desenate pe hârtie. În camera de zi există încă un șemineu din acea vreme, felinarul suspendat din bronz de dinainte de nașterea sa și o jucărie din piatră, pe care a făcut-o pe vremea când era copil. Există și o fereastră secretă despre care se spune că ar fi fost făcută de Leonardo ca să tragă cu ochiul la vizitatori. Simțind talentul din copilărie, se poate vedea și ce cale a urmat viața sa.

Scutul dragonului

Nu au rămas multe informații despre copilăria lui Leonardo, dar există o anecdotă despre cum a început să picteze. Într-o zi, un sătean a dorit ca tatăl sau, Piero, să-i decoreze un scut de lemn pentru a-l vinde la Florența. Acesta i-a dat scutul fiului pentru a-l decora, iar Leonardo a pictat un dragon puternic, care părea că sare afară din desen. Tatăl său a amuțit în fața picturii băiatului și i-a dat săteanului un alt scut, iar lucrarea fiului său i-a arătat-o lui Andrea del Verrocchio, proprietarul unui altelier renumit. Când Verrocchio a văzut scutul, a dorit să-l cunoască imediat pe Leonardo. Astfel, la vârsta de 14 ani, Leonardo a plecat la Florența, pentru a intra în atelier ca ucenic al celor mai buni pictori din acea vreme.

▲ Micul hambar din vârful dealului unde s-a născut Leonardo s-a păstrat până în ziua de azi. La doi kilometri de satul Vinci, hambarul este astăzi folosit de familia tatălui său

▲ Un desen anatomic care detaliază embrionul și uterul. Leonardo a prezentat un interes neobișnuit în studierea embrionilor și a uterului.

▶ Un desen al satului Vinci, realizat de Leonardo. Interesul său vizavi de natură se născuse deja la acea vreme.

Florența, capitala florilor

▲ „David" din atelierul lui Verrocchio. Se spune ca modelul este Leonardo. Avea reputația unui tânăr chipeș.

Atelierul Verrocchio

ÎN PERIOADA RENAȘTERII, orașele italiene Florența, Milano și Napoli erau națiuni separate. Aflată în mijlocul Italiei, fiind republică la acea vreme, Florența era condusă de familia Medici. Familia și-a început cariera în domeniul farmaceutic și a continuat în cel bancar, construindu-și astfel o avere fabuloasă. În loc să aleagă să-și îndepărteze dușmanii pe calea violenței, ei erau personaje cu o educație înaltă, care și-au câștigat popularitatea ca patroni ai artelor liberale. Sub patronajul lor, renașterea artei și a literaturii a prosperat, răspândindu-se în toată regiunea.

Atelierul Verrocchio pe care l-a frecventat Leonardo a fost protejat de „Il Magnifico" (Magnificul), capul familiei Medici, Lorenzo, care era preocupat de orice, de la pictură la sculptură și design de interior. Prima lucrare a lui Leonardo a fost de arhitectură, și anume, proiectul sferei și crucii din bronz pentru cupola catedralei Santa Maria, simbolul Florenței.

În Evul Mediu, ca și în Renaștere, sculptura și pictura nu erau considerate două meserii separate, tâmplarii și pictorii având aceeași profesie. Cu toate acestea, Verrocchio intenționa să crească creativitatea intelectuală și se afla în avangarda mișcării, astfel încât în loc să cerceteze clasicii Romei antice, acesta căuta metode inovative. Se făceau cercetări în geometrie și se efectuau disecții pentru a se surprinde forma și mișcările trupului. Acest sistem care folosea o abordare științifică, experimentală, a avut o mare influență asupra artei lui Leonardo.

Depășindu-și maestrul

Unul dintre maeștrii lui Leonardo de la atelier, Botticelli, avea să creeze mai târziu capodopera „Nașterea lui Venus". Era entuziast în ceea ce privește reînvierea artelor, ajutând artiștii în devenire să se dezvolte. De asemenea, frecventa un cerc de învățați cunoscuți lui Lorenzo, exprimând prin pictură ideile oamenilor de litere și pe cele ale filozofilor. Când elevii mai mari nu erau prezenți, lucra din greu la „Studiul straielor". Acesta era unul dintre exercițiile la care Verrocchio îi punea pe ucenici să exerseze, astfel încât aceștia să poată învăța cum să se concentreze pe cute și să deseneze urmărind faldurile hainelor.

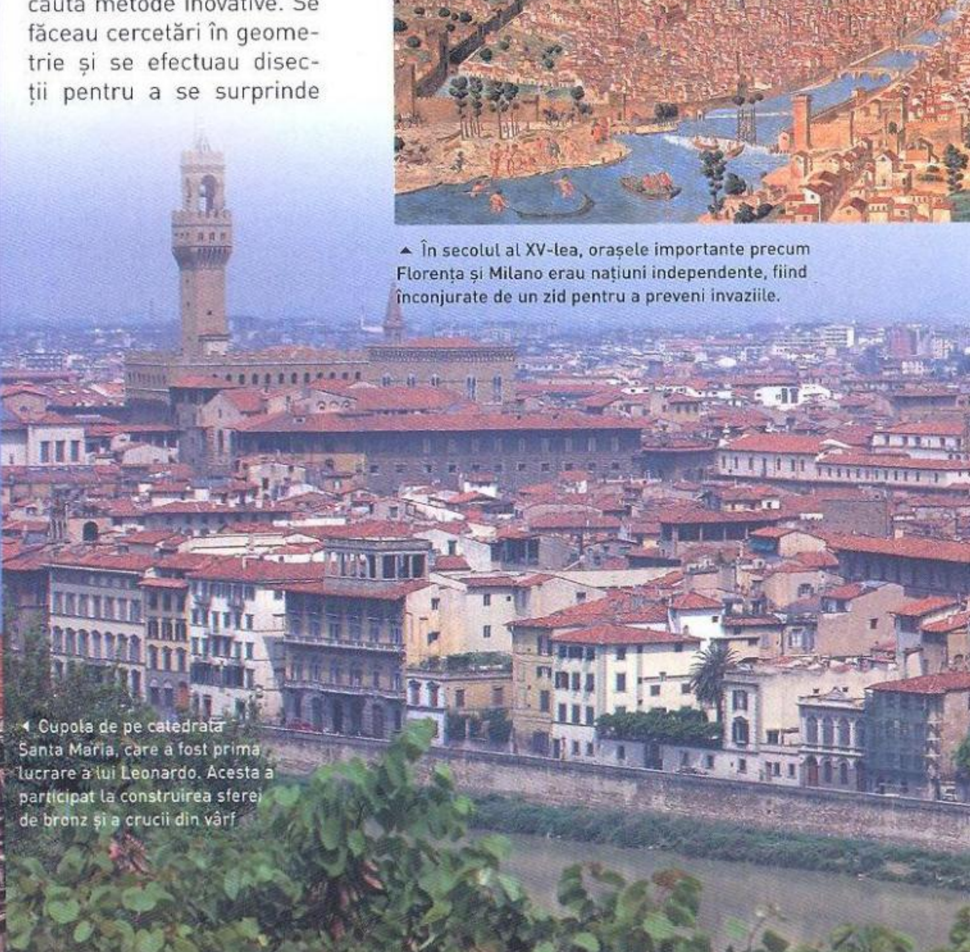
Leonardo prefera să observe decât să ia parte la dezbateri.

Odată, la o comandă pentru „Botezul lui Hristos", Leonardo a fost însărcinat să se ocupe de o pereche de îngeri de pe partea stângă și de o parte a fundalului. Pe vremea aceea, maeștrii și ucenicii lucrau împreună pentru a realiza, pe bucăți, cre-

▲ În secolul al XV-lea, orașele importante precum Florența și Milano erau națiuni independente, fiind înconjurate de un zid pentru a preveni invaziile.

◄ Cupola de pe catedrala Santa Maria, care a fost prima lucrare a lui Leonardo. Acesta a participat la construirea sferei de bronz și a crucii din vârf

▲ „Buna Vestire", lucrare independentă a lui Leonardo. Bucata are la bază „Perspectiva aeriană". Și atelierul lui Verrocchio a realizat o versiune a „Bunei Vestiri", dar versiunea lui Leonardo aparține unei clase proprii

ația în atelier. Ucenicii cei mai abili primeau părțile cele mai importante. Leonardo a desenat o pereche de îngeri frumoși, folosind vopsele pe bază de ulei, și un fundal cu ceață și umbre. Aceasta se diferenția de metoda tradițională cu tempera a maestrului, care producea îngeri clar definiți. Când Verrocchio a văzut măiestria acestuia, nu a mai pus niciodată mâna pe penel.

Metoda folosită pentru fundal a fost botezată drept „Perspectiva Aeriană" a lui Leonardo. Diferită de metoda clasică a perspectivei venind din geometrie evocată prin puterea culorilor, Leonardo realiza detalii desăvârșite prin gradarea culorilor și a contururilor.

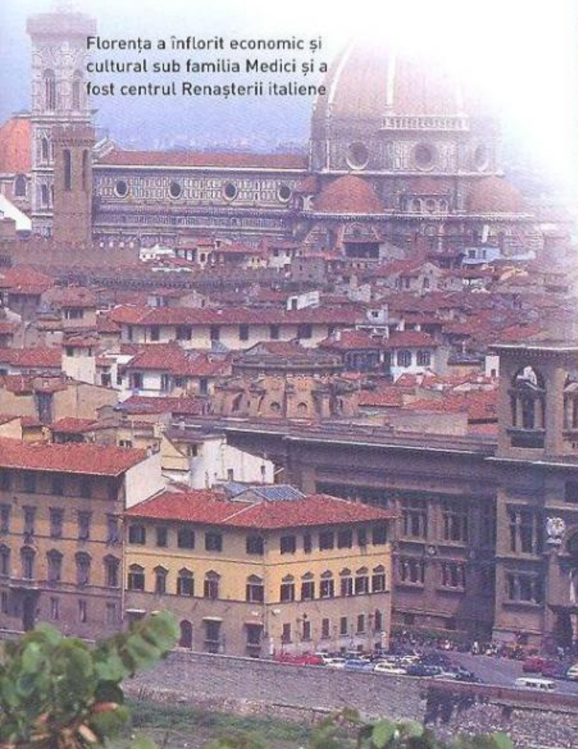
La pregătirea picturii, Leonardo încercase să deseneze priveliștea din vârful dealului, privind pe deasupra văii râului Arno. Și aceasta era o tehnică însușită prin observarea naturii.

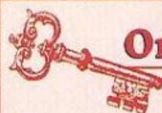
▲ „Studiul straielor" de Leonardo. Această reproducere delicată scoate la iveală un realism special în pictură.

▲ Pictura cu probleme a Verrocchio, „Botezul lui Hristos", care l-a făcut pe acesta să-și rupă penelul. Îngerii din partea stângă (prim-plan) au fost pictați de către Leonardo. Se poate vedea clar diferența la îngerul din dreapta, pictat de către maestru

Florența a înflorit economic și cultural sub familia Medici și a fost centrul Renașterii italiene

Omul-cheie

ANDREA DEL VERROCCHIO

Din Evul Mediu până la Renaștere, comenzile artiștilor erau intermediate de către atelier. În particular, în Florența, în secolul al XV-lea, se găseau numeroase ateliere de acest gen, care primeau tot felul de comenzi. Acestea includeau pictură și sculptură, alături de arhitectură și armurărie, decorațiuni interioare și chiar echipamente medicale. Pictorii aspiranți intrau în atelier ca ucenici ai unui maestru (stăpân) și deveneau artiști independenți după o perioadă de până la șase ani.

Conducătorul atelierului în care intrase Leonardo, Verrocchio, era un sculptor important în Florența care, la vremea respectivă, cocheta și cu pictura. Din atelierul său au ieșit și alți pictori de frunte, precum Perugino, care avea să devină maestrul lui Rafael, dar și Botticelli. Verrocchio se ocupa și de realizarea evenimetelor de la curte, folosind echipamente și mașinării de scenă de iluzionism pentru a stârni uimirea auditoriului în moduri în care pictura și sculptura nu reușeau. Mai târziu, Leonardo a devenit și el un artist al curții, iar talentele sale i-au adus o reputație asemănătoare.

Întrucât maestrul și ucenicul se influențau reciproc, se spune că modelul lui Verrocchio, David, era Leonardo și că zâmbetul său este prezent și la „Mona Lisa". Se spune că Leonardo ar fi participat și la realizarea calului puternic și măreț din „Statuia ecvestră a lui Colleoni" înaltă de 4 metri, din Veneția.

▸ Verrocchio, reprezentant al Renașterii Florentine, a avut o influență puternică asupra lui Leonardo.

Independență și eșec

Incidentul de sodomie

ÎN 1472, când avea douăzeci de ani, numele lui Leonardo a fost adăugat pe lista Organizației Pictorilor din Florența. Acest lucru însemna că devenise un maestru matur, dar încă nu era un artist independent, el continuând să lucreze pentru Verrocchio până la vârsta de douăzeci și șapte de ani. Apoi, în 1476, Leonardo a fost implicat într-un incident jenant, un secret ce s-a păstrat în registrul istoriei.

A existat un caz de violare a moralei publice (Poliția Crimelor de Noapte) care nu a ajuns la tribunal. Jacopo Saltarelli, un fierar de șaptesprezece ani, a acuzat patru bărbați că l-ar fi violat, unul dintre aceștia fiind Leonardo. Cei patru au fost aduși în fața justiției, dar au fost achitați ca urmare a probelor insuficiente. Totuși, două luni mai târziu, aceiași patru bărbați au fost arestați sub suspiciunea de a fi comis aceeași infracțiune, fiind achitați din nou. Acesta a fost faimosul „Incident Saltarelli". Cu ajutorul taților lor influenți, acesta nu a reușit să devină un incident de proporții, dar a dus la învinuirea lui Leonardo de a fi „mânjit cu noroi numele familiei".

În Florența acelor vremuri, homosexualitatea era o modă răspândită în societate, iar maestrul lui Leonardo, Botticelli, fusese acuzat și el, la rândul său, de două ori. Adevărul privind Incidentul Saltarelli nu este clar, dar adevărul este că Leonardo avea înclinații de acest gen.

Cu toate că acum era un artist independent, Leonardo era mereu însoțit de către frumoșii săi ucenici, în locuri aflate în plină dezvoltare, precum Milano, Roma sau Amboise. Un obsedat al notițelor, scria observații despre natură, idei cu privire la invenții, rețete și cheltuieli, până și detaliile cele mai amănunțite despre ceea ce mâncase în ziua respectivă, desene relevante fiind, de altfel, găsite în memoriile sale. La moartea tatălui său, a notat, fără afecțiune, ora, vârsta și profesia acestuia. Totuși, când a lucrat cu Salai, un ucenic pe care-l plăcea, a scris adevărul detaliat. Nu se cunoaște dacă au avut o relație, dar Leonardo nu s-a căsătorit niciodată, negăsindu-se nicio mențiune a vreunei prezențe feminine în viața sa.

Leonardo chiar a scris în memoriile sale despre lipsa mamei sale și sentimentele dintre el și tatăl său. De asemenea, el a menționat de multe ori că „Cei care nu-și reprimă sentimentele se pot transforma în monștri", ceea ce însemna că discriminarea sexuală îi producea repulsie, fiind un susținător al celibatului.

▲ „Cei Trei Arhangheli cu Tobias" (Secțiune) a lui Botticini. Se spune că băiatul (Tobias) care apare în tablou este Leonardo

▶ Un bătrân și un tânăr desenați de Leonardo. I-a luat o oră să realizeze această schiță a unui tânăr care privește insistent un bătrân.

▲ În acea perioadă, moda de tineret punea accent pe stilul unisex. Leonardo ar fi luat doi elevi dragi, Salai and Melzi, în oraș să le cumpere haine

Din culise

ARTIȘTII ȘI HOMOSEXUALITATEA

Italia secolului al XV-lea susținea misoginismul, aversiunea față de plăcerea sexuală și tendința către iubirea platonică între tineri. Acest lucru era puternic reflectat în moda tinerilor. Părul era purtat lung, preferându-se hainele cu linii frumoase și strâmte care scoteau în evidență trupul. În mod special, artiștii Florenței aveau o înclinație puternică spre homosexualitate, așa încât incidentele de homosexualitate din Franța erau numite „Viciul Florenței". Se spunea chiar că existau grupulețe de bărbați singuri și homosexuali în atelierele lui Verrocchio, conduse de Perjino și Botticelli.

Adevărul despre incidentul Saltarelli a rămas neelucidat, dar Leonardo a rămas necăsătorit întreaga viață, adevărul fiind că avea anumite sentimente pentru tinerii chipeși din atelier. Jakomo, în vârstă de 10 ani, servitor și ucenic fără nicio aptitudine de artist, a fost numit „Salai" (drăcușor), și, în afara faptului că era hoț, mincinos și un mare mâncăcios, se afla întotdeauna în preajma lui Leonardo. Salai fura bani în mod repetat de la Leonardo, dar acesta îl ierta întotdeauna. Când artistul avea cincizeci și șase de ani, a avut un elev de cincisprezece ani, Melzi, care, în cele din urmă, i-a moștenit averea.

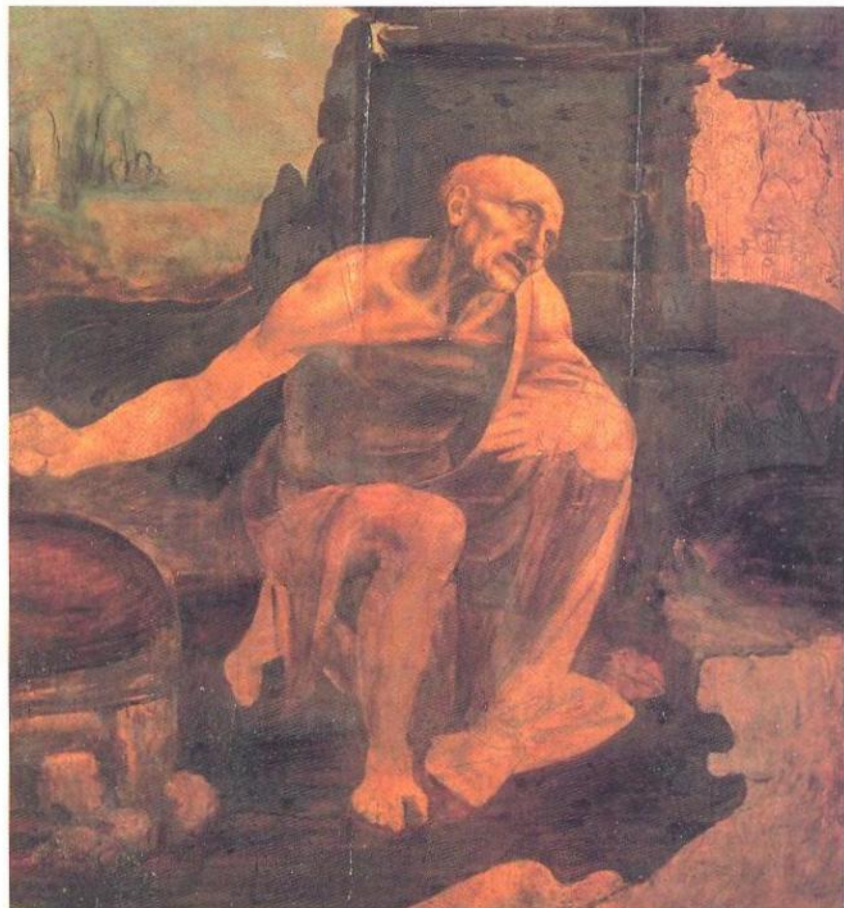
Prima sa lucrare neterminată

1478 a fost un an memorabil pentru Leonardo. A primit o solicitare pentru o lucrare individuală.

Aceasta a fost pictura altarului Capelei St. Bernardo din interiorul primăriei, o şansă unică de a se lansa. În acea perioadă, a studiat anumite teme din jurul picturilor din altar, aşa că s-a dedicat în totalitate acestui lucru. În orice caz, cu toate că a fost plătit în avans pentru materiale, pictura sa nu a fost folosită pentru decorarea Capelei St. Bernardo. Leonardo, care a devenit un artist independent în 1478, primise cererea pentru „Adorarea Magilor" prin intermediul tatălui său notar. El a promis să finalizeze pictura în treizeci de luni pentru Mănăstirea San Donato a Scopeto, dar nu a terminat nici această lucrare. Lucrările lui Leonardo erau uimitor de puţine, acesta fiind cunoscut prin faptul că majoritatea erau lăsate neterminate. Din primii ani, avea tendinţa să se plictisească de un proiect, abandonând lucrările la mijlocul drumului şi trecând la altă provocare.

În acele timpuri, artiştii încheiau contracte direct cu cumpărătorii. Plata periodică era ceva obişnuit, astfel încât pictorul avea o sumă suficientă pentru traiul zilnic, în timp ce, în cazul în care lucrarea nu era terminată, acest lucru ar fi însemnat încălcarea contractului, iar bonusul nu ar mai fi fost plătit. Astfel, faptul că Leonardo nu câştiga atât de mult cât ar fi meritat poate fi observat din cronica din Milano. „Dacă Excelenţa sa se gândeşte la mine ca la o persoană care face probleme în ceea ce priveşte banii, îmi cer scuze pentru acest lucru". Pictura Capelei Saint Bernardo a fost terminată de Filippino Lippi, existând cazuri când un anume contract a fost transferat altui pictor, deoarece aceştia nu mai erau siguri că Leonardo l-ar mai fi terminat.

În acest fel, Leonardo a lăsat multe lucrări neterminate înainte de a pleca din Florenţa.

▲ „St. Jerome", una din multele picturi neterminate pe care le-a lăsat în perioada sa ca artist independent. După moartea sa, nu s-a ştiut locul unde se afla această pictură, dar se crede că a fost descoperită drept capac la o ladă de bani.

Altarul din interiorul reşedinţei Medici. Tinerii pictori precum Leonardo şi Michelangelo au stat la reşedinţa lui Lorenzo. Se crede că Lorenzo a fost cel care le-a dat primele lucrări.

Un nou început și un nou tărâm

▲ Ducele de Milano, Ludovico Il Moro l-a angajat pe Leonardo ca inginer în armată. Dictatorul care se afla în fruntea orașului Milano a înțeles adevăratul caracter al lui Leonardo.

Statuia ecvestră vizionară

SCULPTURA CEA MAI FAIMOASĂ A LUI LEONARDO (Statuia ecvestră a lui Sforza) ar fi fost probabil cea mai mare din lume dacă ar fi terminat-o.

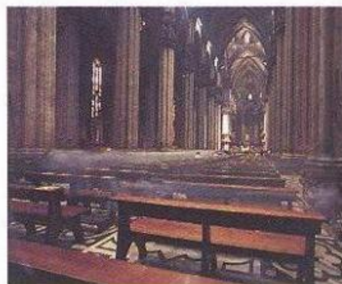
În 1482, Leonardo a plecat din Florența pentru un nou început la Roma. Este un mister de ce prima lui lucrare, „Adorarea Magilor", a fost abandonată înainte de a fi finalizată, dar aparent, Leonardo era disperat după un nou început, debutul lui în Florența neavând succes. De fapt, el a primit primele aplauze în Milano în calitate de muzician. Retrăind experiența din atelierul lui Verrocchio, a improvizat cântând la un instrument pe care l-a inventat el însuși, câștigând, astfel, popularitate. În orice caz, nu acest lucru intenționa să facă în Milano.

Milano era centrul industriei de arme în acea perioadă. Orașele stat duceau o bătălie aprigă, iar cunoștințele inginerești și armata au devenit cele mai mari necesități. Realizând acest lucru, Leonardo a adus la Milano un plan original referitor la arme și strategii.

Ludovico, numit „Il Moro" (Maurul) din cauza culorii pielii sale, căuta un sculptor să realizeze statui ecvestre la dimensiuni reale, pentru tatăl său. Auzind acest lucru, Leonardo și-a prezentat în scris oferta sa. După ce a descris abilitățile inginerilor din armată, a producătorilor, artistul spunea: „Va fi, de asemenea, posibil să realizez calul din bronz, care va reprezenta o glorie nemuritoare și o onoare eternă în memoria onoratului dumneavoastră tată".

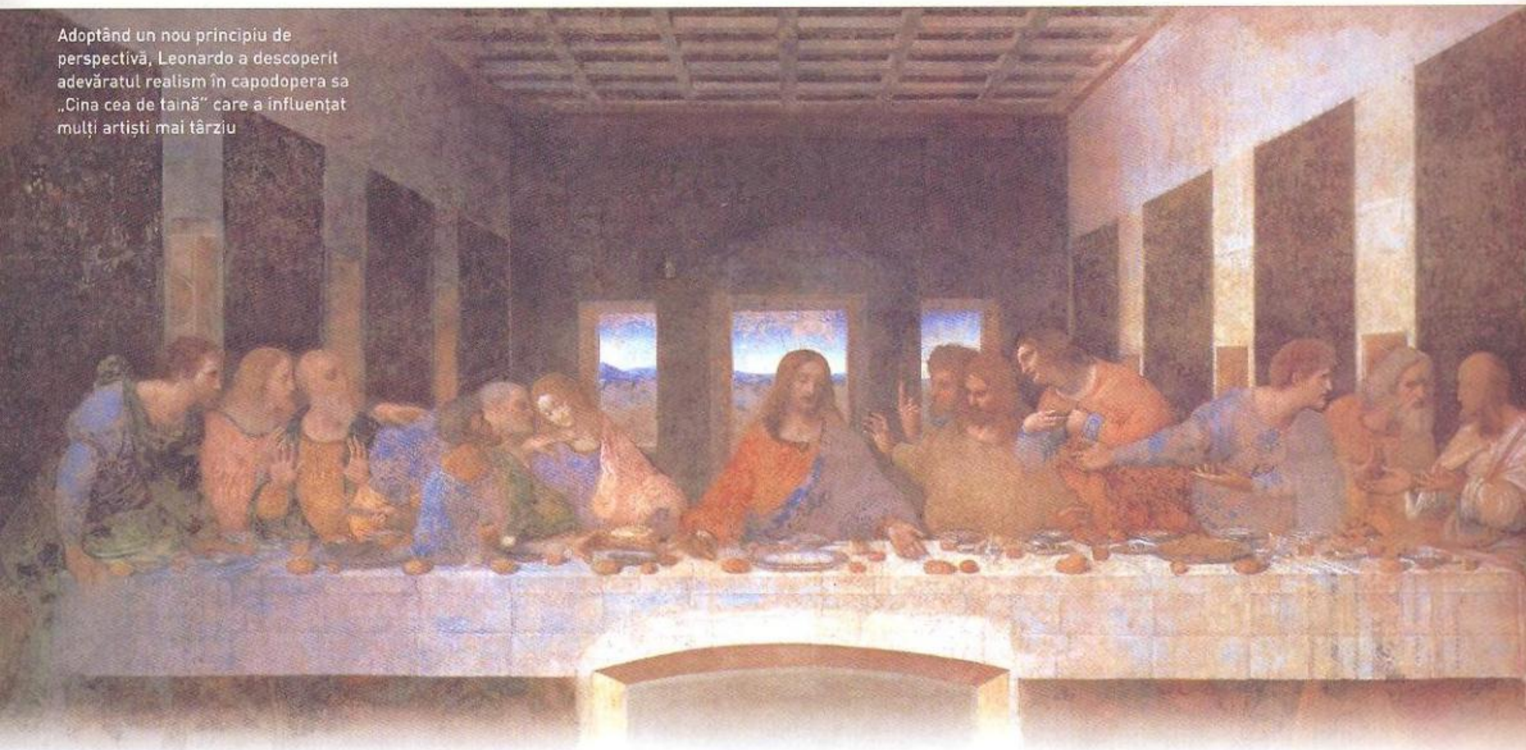
Leonardo pretindea că „Pictura este o artă care poate fi cunoscută, dar sculptura nu este nimic altceva decât modelarea corpului", deși nu sculptase nimic în primii treizeci de ani de viață. În orice caz, în 1491, modelul său finalizat la dimensiuni reale a fost expus în piață, iar lumea a fost șocată. Cea mai mare statuie ecvestră până în acel moment era cea a Împăratului Roman, Marcus Aurelius, înaltă de 4,24 metri. Cea a lui Leonardo era aproape de două ori mai mare. Oricum, oamenii considerau și că el se gândise prea mult la metoda de construcție care îi lăsase activitatea în urmă. Apoi, în 1499, Franța a invadat Milano, bronzul fiind, astfel, utilizat în artilerie, turnatul în bronz ajungând într-un punct mort.

Până în acel moment, Leonardo avusese succes în calitate de muzician la curte, precum și în calitate de consilier al armatei. A avut tangențe cu doctori, oameni de știință, matematicieni, în această perioadă devenind interesat de corpul omenesc.

▲ Catedrala a fost finalizată la aproximativ trei sute de ani după moartea lui Leonardo, în timpul lui Napoleon. Dictatorul francez a invadat Italia și a grăbit astfel finalizarea catedralei.

Când Leonardo a venit la Milano, în 1482, construcția catedralei tocmai începuse și se căuta un director de construcții. Leonardo a realizat un nou desen de construcție, dar oferta lui a fost respinsă.

Adoptând un nou principiu de perspectivă, Leonardo a descoperit adevăratul realism în capodopera sa „Cina cea de taină" care a influențat mulți artiști mai târziu

Lucrul lent cu pensula

Cu toate că a fost angajat în calitate de consilier pentru armată, Leonardo a realizat la Milano o lucrare de o valoare eternă în această perioadă. Aceasta a fost „Cina cea de Taină", o pictură murală, în sala de mese a Mănăstirii Santa Maria delle Grazie. În acea perioadă, picturile în biserici și mănăstiri reprezentau cea mai onorabilă activitate pentru un pictor. Leonardo a pus în această lucrare tot ceea ce acumulase el până în acel moment. Însă pensula sa era, ca de obicei, destul de lentă. Leonardo uita din când în când să mănânce sau să bea, pe măsură ce continua să picteze, sau obișnuia să privească insistent peretele timp de una sau două ore înainte de a se întoarce acasă.

Apoi, într-o zi, șeful călugărilor l-a întrebat „Cât de mult va mai dura?" Leonardo a răspuns:

„Nu mă pot decide în legătură cu fețele a două personaje. Una este fața lui Hristos, care nu poate fi găsită oricât ai căuta. Cealaltă este fața lui Iuda, dar, dacă vrei să ne grăbim, nicio problemă. Vom folosi chipul tău în acest scop."

Călugărul nu și-a exprimat vreo nemulțumire cu privire la faptul ca fața sa să fie folosită pentru trădătorul biblic, dar, în cele din urmă, fața lui Hristos nu a fost finalizată.

Au existat picturi repetate ale „Cinei cea de Taină" care înfățișează imaginea conform căreia, Iisus, realizând că este ultima lui oră, l-a acuzat pe unul dintre discipolii săi de trădare. În orice caz, interpretarea unică a lui Leonardo a utilizat o perspectivă calculată cu atenție, ce arăta spațiul așa cum urma să fie conectat, lucrarea sa dând naștere unui subiect care a făcut numele lui Leonardo da Vinci cunoscut în toată Europa.

▲ Mănăstirea Santa Maria delle Grazie unde Leonardo a pictat pe perete „Cina cea de taină" în trapeză. În Milano, aceasta a devenit un punct de atrație turistică

▼ Portretizarea standard a „Cinei cea de taină" înainte ca Leonardo să-l plaseze pe Iuda într-o altă poziție față de Hristos și ceilalți discipoli (în față). Leonardo l-a plasat pe Iuda pe aceeași linie, în totală opoziție față de concepția de până atunci

Versiune diferită

O FEMEIE MISTERIOASĂ, CATERINA

„16 iulie 1493, sosește Caterina" Așa a înregistrat Leonardo apariția bruscă a unicei femei importante din viața sa. Ea a venit să-l viziteze pe Leonardo la Milano, însă curând după aceea s-a îmbolnăvit, murind după doi ani. Leonardo a notat în mod detaliat cheltuielile făcute cu aceasta, inclusiv cele legate de înmormântare. De aceea se spune despre Caterina că a fost mama lui adevărată, de care a fost despărțit la o vârstă foarte fragedă.

În acel moment, atelierul avea întotdeauna elevi în vârstă de cinci și șase ani, astfel încât se crede că numele folosit pentru femeia care se ocupa de treburile casnice a fost ulterior dat bătrânei lui mame.

▲ Este posibil ca desenul lui Leonardo pentru chipul Fecioarei să-l reflecte pe al mamei sale, Caterina, de care el a fost despărțit când era copil

Cu siguranță, copilăria lui Leonardo nu a fost prea fericită. Deși averea sa materială era limitată, a avut trei mame vitrege precum și zece frați și surori vitrege. În arta lui Leonardo se găsesc deseori indicații despre sentimentele sale față de propria mamă. În portretele sale feminine, deși se găsește suficientă răceală, care sugerează un sentiment de animozitate, totuși în lucrarea despre Fecioara cu Pruncul imaginea feminină debordează de iubire.

Un fragment din reproducerea lui Rubens a „Bătăliei de la Anghiari". Pictura neterminată s-a pierdut însă realismul a avut o influență foarte mare asupra unor pictori precum Rubens și Raphael

Legătura dintre artă și război

Consilierul militar al generalului

În 1499, la începutul celui de al Doilea Război Italian, Milano a fost capturat de Franța, iar Ludovico Sforza a fugit din țară. După ce și-a pierdut protectorul, Leonardo s-a întors la Florența, în anul 1500, trecând prin Mantova și Veneția. În anul 1502 a primit o slujbă ca inginer de lucrări civile de la ducele de Romagna, Cesare Borgia.
Cesare era fiul Papei Alexandru al VI-lea, care dintr-un simplu soldat a dobîndit puterea prin practici nemiloase și sângeroase. Uneltind să realizeze o țară-stat, el i-a cerut lui Leonardo să facă mai mult decât să-i promoveze puterea.
Leonardo a observat orașul-citadelă Imola, a realizat desene mai detaliate decât fotografiile aeriene de astăzi și, pentru a extinde zona de domnie, a cercetat recuperarea pământului din mare. Cu toate acestea, moartea lui Alexandru al VI-lea a dus la căderea fiului său, și, în consecință, la pierderea slujbei lui Leonardo.

Confruntarea dintre „maestrul pictor" şi „Dumnezeu"

În anul 1503, Leonardo a primit o solicitare din partea autorităților republicii să realizeze o pictură murală pentru sala mare de reuniuni din Palazzo Vecchio (clădirea primăriei). Tema acesteia era bătălia de la Anghiari (1440) și victoria Florenței asupra orașului-stat Milano. Pictura urma să aibă 6,6 m înălțime și 17,4 m lățime. Dimensiunile picturii murale erau uriașe, iar de partea cealaltă a zidului Michelangelo glorifica un alt eveniment în onoarea Florenței, bătălia de la Cassina.

Discordia dintre maestrul pictor Leonardo și „Dumnezeu" Michelangelo era deja bine cunoscută.

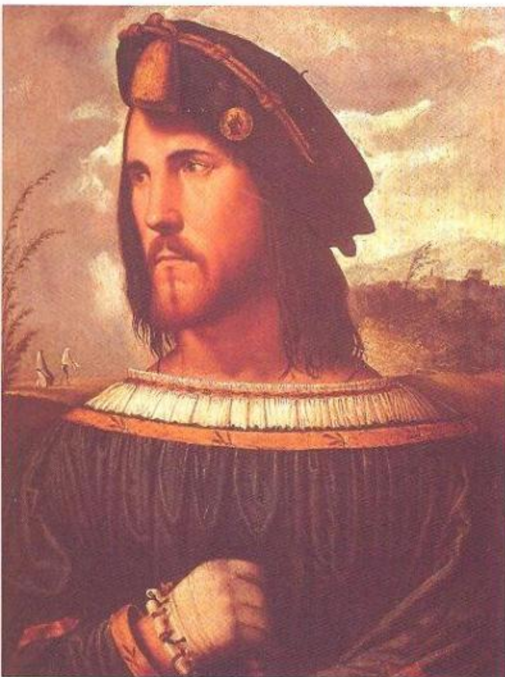
Declarația lui Leonardo „Pictura este o disciplină a intelectului, pe când sculptura este pur și simplu muncă fizică" a fost puternic

▲ Leonardo a cercetat expresii faciale grave, de mânie și de frică pentru „Bătălia de la Anghiari"

▼ Confruntarea fatidică dintre Leonardo și Michelangelo a avut loc în atelierul din Florența al lui Verrocchio. Sculptura excepțională a lui Michelangelo, „David", decorează intrarea.

▲ Cesare Borgia era cunoscut drept un bărbat desfrânat, iar pe când Papa Alexandru al VI-lea era doar cardinal, iubita lui a dat naştere unui copil. A fost ambiţios şi a conspirat pentru a extinde împărăţia papei

Clipe personale

UN REGIM BOGAT ŞI BUNELE MANIERE

Pasiunea profundă a lui Leonardo pentru toate lucrurile includea şi mâncarea. Între lucrările de la atelierul lui Verrocchio, Leonardo şi Botticcelli conduceau un local, care organiza banchete pentru palatul din Milano, de mai bine de treisprezece ani.

Tradiţia culinară a Italiei era puternică, epoca romană impunând, deja, cu două mii de ani înainte câte trei mese pe zi, fiecare de câte două - trei ore, ce cuprindeau brânzeturi, miere şi ulei de măsline. În timpul Renaşterii au existat autori care au publicat cărţi despre mâncarea de la banchete, iar bucătăria franceză actuală se spune că a fost adusă de fapt din Italia atunci când Caterina de Medici (Caterina do Medici) s-a căsătorit cu prinţul moştenitor al Franţei.

Leonardo era vegetarian şi s-a străduit să alcătuiască mâncăruri aspectuoase, precum şi ustensile de bucătărie care să economisească timp şi efort la gătit. El a inventat un grătar cu flacără, care se rotea automat, o cutie metalică şi un cleşte care zdrobea usturoiul, numit „Leonardo" şi care se mai foloseşte şi astăzi prin bucătăriile italiene. Clienţii lui se întorceau adeseori să-i guste bucatele, prezentate cu legume aranjate peste felii subţiri de carne şi peşte.

Se spune, de asemenea, că Leonardo a inventat şerveţelele de masă. Ducele de Milano avea prostul obicei de a-şi şterge cuţitul de poala hainei persoanei care stătea lângă el, aşa că Leonardo a inventat şerveţelele de masă. Până la urmă, ducele şi-a şters cuţitul de scaun, astfel că ideea lui n-a avut succes.

▸ O bucătărie din Evul Mediu. Leonardo a inventat bucătăria modernă pentru ducele de Milano

scoasă în evidenţă la începutul „Tratatului de pictură" scris de către acesta. Pe de altă parte, Michelangelo considera că sculptura era arta supremă, asemuind-o Soarelui, în timp ce pictura era asemuită Lunii; el spunea: „Pe măsură ce pictura se apropie de sculptură, ea devine uimitoare. Pe de altă parte, când sculptura devine pictură, se înrăutăţeşte". Leonardo spunea în mod insinuant despre Michelangelo: „Sculptorii sunt plini peste tot de praf de marmură, aşa încât arată exact ca brutarii. Casele lor sunt murdare de praf şi moloz". Plin de supărare, Michelangelo l-a criticat întrebându-l: „Nu ţi-a fost ruşine să pleci din Milano înainte să termini statuia ecvestră?" Se spune că Leonardo s-a înroşit la aceste cuvinte.

În ciuda faptului că aparţineau unor generaţii diferite, rivalitatea dintre cei doi s-a reaprins atunci când sculpturile lui Michelangelo pline de emotivitate masculină, precum „David", au devenit populare în rândul oamenilor. Mai mult, studiind caii şi anatomia în acel moment, Leonardo visase de mulţi ani să schiţeze o scenă de bătălie cu bărbaţi călare, agitându-şi armele. El a început să deseneze expresii de luptători în toiul luptei şi cai care săreau.

Cu toate acestea, confruntarea secolului s-a terminat în cele din urmă. Deşi Michelangelo produsese schiţe nefinisate de mai bine de cincizeci de ani, fiind puternic criticat, imediat ce i-a fost încredinţat proiectul de a sculpta mormântul Papei Iulius al II-lea a schimbat proiectele, oferind scuza sa binecunoscută „Eu nu-s pictor". Leonardo a ajuns la etapa aplicării culorilor, însă pigmenţii vopselelor în ulei au început să curgă, astfel încât a renunţat.

Totuşi Leonardo schiţase o scenă brutală de bătălie, o lucrare preţuită care celebra desenele şi reprezentările oamenilor de pe stradă.

▲ Hărţile oraşului Imola făcute de Leonardo pentru Cesare Borgia Imola arată exact ca o fotografie aeriană

Unul dintre castelele lui Borgia, Senigallia

Vremea Mona Lisei

Zâmbetul plin de mistere

LEONARDO a început să lucreze la „Mona Lisa" pe când încă picta „Bătălia de la Anghiari". Probabil, acesta este unul dintre cele mai faimoase portrete din lume și unul dintre multele mistere ale maestrului. În memoriile sale nu există nici o informație despre titlu, dată sau orice altă notiță legată de această pictură. La solicitarea cui a fost realizată? Cine a fost modelul? Nu se cunoaște răspunsul la nici una din aceste întrebări.

Teoria cea mai larg acceptată este susținută de istoricul artei Vasari în „Biografii de artiști". „Leonardo a pictat portretul soției lui Francesco del Giocondo". Acest lucru a și generat celălalt nume al picturii, „La Gioconda" (d-na Gioconda).

Numele doamnei Gioconda a fost Elisabeta, însă i se spunea Lisa. În acel moment ea tocmai pierduse o sarcină. Expresia „Mona Lisei" era profund melancolică, iar straiele negre pe care le poartă susțin teoria precum că ar fi fost în doliu. Se spune că soțul ei a adus în încăpere un clovn și o orchestră, reușind astfel să obțină de la ea acea jumătate de zâmbet.

Au existat multe teorii despre iubite, inclusiv una care susținea că modelul era iubita lui Giuliano de Medici, iar o alta presupunea că era iubita marchizului de Madova. Cu toate acestea, părerea originală susținea că nu a existat niciun model, „Mona Lisa" fiind chiar mama lui Leonardo. Apoi a existat și interpretarea conform căreia Leonardo a compilat imaginea perfectă și eternă a femeii. În afară de toate acestea a existat și teoria autoportretului. Dacă introduci pe calculator imaginea Mona Lisei și suprapui apoi autoportretul lui Leonardo, realizat în cretă roșie, rezultă o suprapunere perfectă.

Dar mai există și îndoieli dacă „Mona Lisa" este cu adevărat „Mona Lisa". La sfârșitul perioadei Renașterii a existat o descriere în lucrarea unui istoric de artă, Romazio, despre „Gioconda și Mona Lisa" care considera că „Mona Lisa" și „Gioconda" sunt două lucrări diferite. În jurul anului 1505, Rafael l-a vizitat pe Leonardo pentru a face o copie după „Mona Lisa", însă a constatat că în fundalul proiectului era trasată clar o coloană grecească. În tabloul final „Mona Lisa" aceasta nu se regăsea. Ulterior, tabloul a ajuns la Francisc I și se presupune că ambele laturi ar fi fost tăiate ca să se potrivească în ramă, însă este puțin probabil ca Leonardo să fi desenat același lucru de două ori. Însă, indiferent de acest aspect, pictura rămâne o lucrare extraordinară chiar și pentru Leonardo. Ea a fost dusă la Milano, Roma și în cele din urmă în Franța, unde a rămas până astăzi.

▲ De fapt există peste șaizeci de lucrări intitulate „Mona Lisa". În fiecare an se mai descoperă una. Aproape toate sunt copii făcute de ucenici, însă dacă într-adevăr Leonardo a realizat două lucrări, s-ar putea ca tocmai cea adevărată să fi fost rătăcită.

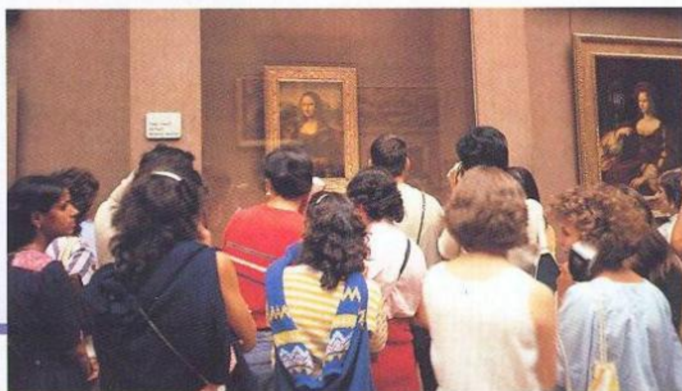

Călătorii în timp

LUNGA CĂLĂTORIE A „MONA LISEI"

„Mona Lisa" i-a fost încredințată elevului său iubit, Melzi, așa cum a fost prevăzut în testamentul lui Leonardo. Ea a fost vândută protectorului lui Leonardo, Francisc I, iar de atunci a devenit o mare valoare națională a Franței. Regii Franței au admirat-o în Palatul Versailles, însă Ludovic al XV-lea a urât-o și a ordonat să fie mutată în una din camerele șambelanului. În timpul Revoluției Franceze a fost depozitată într-o magazie, împreună cu celelalte lucruri ale regilor, lângă Place du Concorde, într-o încăpere din Palatul Tuileries, iar după aceea a fost mutată în muzeul lui Napoleon din fața Luvrului la Paris. În secolul al XX-lea, Hitler a încercat să o fure însă nu a reușit. Totuși, „Mona Lisa" chiar a fost furată, pe 21 august 1911. Hoțul era un italian cu numele Vincenzo Peruggia. El a ascuns tabloul în apartamentul lui timp de doi ani. De la acest furt „Mona Lisa" a vizitat America pentru o expunere în 1963, la solicitarea lui John F. Kennedy, apoi a făcut un turneu în Japonia și Uniunea Sovietică în 1974.

1519	Mutată la Palatul Luvru (Francisc I)
1610 - 1790	Mutată la Palatul Versailles (Ludovic al XIII-lea - al XVI-lea)
1800	Mutată la Palatul Tuileries (Napoleon I)
1804	Mutată la Muzeul Luvru (Napoleon I)
21 august 1911	Furată
21 decembrie 1913	Expusă la Florența, mutată la Muzeul Luvru
1914 - 1918	Păstrată la loc sigur în Castelul Amboise
1963	Expusă în America
1974	Expusă în Japonia și în Uniunea Sovietică
Astăzi	Actualmente expusă la Muzeul Luvru

▶ Mona Lisa a fost introdusă într-o casetă din sticlă antiglonț. Din 1960 nu a fost scoasă din recipientul său

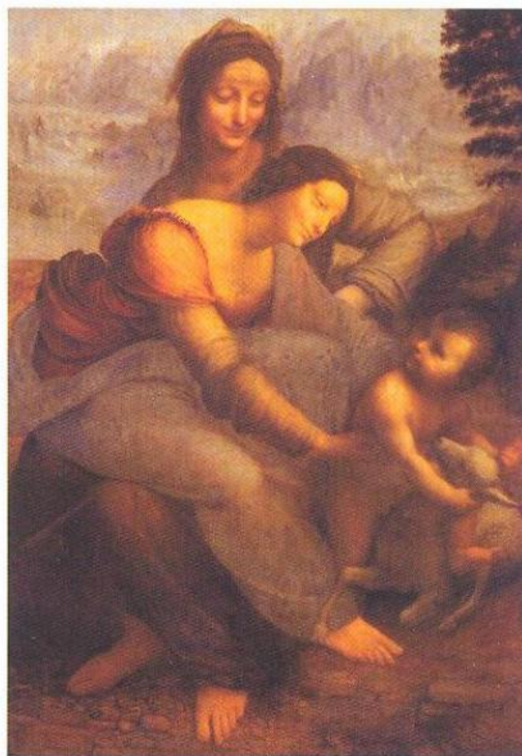

▲ Bărbatul care conform unei teorii a comandat „Mona Lisa", Giuliano de Medici. El și tatăl său Lorenzo erau iubitori de artă

Eşec la Vatican

În anul 1506, Leonardo și-a dus „Mona Lisa" la Milano, atunci sub ocupație franceză. Când Milano a căzut, Leonardo a înțeles că, aflându-se între cei care îl slujeau pe Ludovico Sforza, era în pericol și s-a întors la Florența, unde Ludovic al XII-lea l-a solicitat să devină pictorul său de curte. Regele Franței aflase despre renumele său după ce pictase „Cina cea de taină". În afară de „Fecioara cu Pruncul și Sf. Ana" și de autoportretul său în cretă roșie, el a început să studieze canalele navigabile dintre Alps și Milano, precum și zborul păsărilor. De asemenea l-a întâlnit pe discipolul său preferat, Francesco Melzi, în Milano.

Din 1513, Leonardo se afla sub patronajul Papei Leo al X-lea, Giuliano de Medici, și de această dată merge la Roma. Papa i-a cerut să picteze un portret de femeie și a cerut să se întâlnească imediat pentru a rezolva partea financiară. „Omul acesta nu va duce niciodată nimic la bun sfârșit. Se gândește la sfârșit, înainte chiar să înceapă", spunea acesta. În realitate, Leonardo nu era interesat de portrete. Gândurile sale erau concentrate asupra picturii altarului din interiorul Capelei Sixtine, „Judecata de apoi".

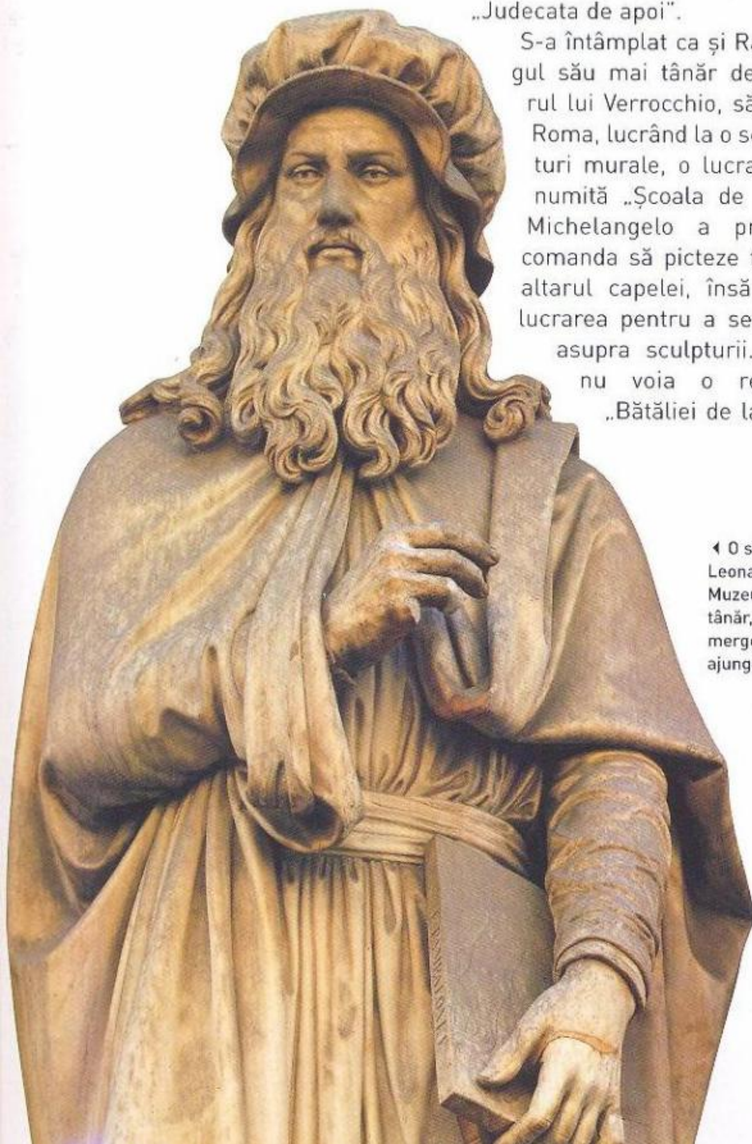

▲ Un proiect pentru „Sfânta Ana, Maria și copilul Isus. Expresia plină de melancolie a femeii și natura fantastică din fundal erau principalele elemente legate de „Mona Lisa"

S-a întâmplat ca și Rafael, colegul său mai tânăr de la atelierul lui Verrocchio, să se afle în Roma, lucrând la o serie de picturi murale, o lucrare celebră numită „Școala de la Atena". Michelangelo a primit apoi comanda să picteze tavanul din altarul capelei, însă a refuzat lucrarea pentru a se concentra asupra sculpturii. Leonardo nu voia o repetare a „Bătăliei de la Anghiari" și tot făcea experimente, folosind o substanță pentru a lega vopseaua în ulei de perete. De asemenea, el realiza și schițe. S-a pregătit în secret pentru „Judecata de apoi" deoarece nu dorea rivali. Totuși solicitarea papei nu a venit.

Când protectorul său, Giuliano de Medici, a murit, Leonardo nu avea nici un motiv să se întoarcă la Roma. În notele sale, el a marcat „Medici m-a ridicat și apoi m-a ruinat".

Rafael l-a plasat pe Platon în centrul „Școlii de la Atena" schițând imaginea veneratului său Leonardo. Cu toate acestea, pictorul de șaizeci și patru de ani devenea un om al trecutului.

◄ O statuie în piatră a lui Leonardo care se află în Florența, Muzeul Uffizi. Odinioară un frumos tânăr, acum un artist venerat care mergea spre senectute. O epocă ajungea la final.

▲ Raphaelo Sanzio (Rafael) era și el un pictor renumit al Renașterii. El nu ținea cont de disputa dintre mai vârstnicii săi maeștri Leonardo și Michelangelo.

Sfârșitul în Franța

Adio Italia

ÎN ANUL 1516, Leonardo a fost angajat de ultimul său protector, Regele Franței și a călătorit peste Alpi cu numeroșii săi elevi, inclusiv cu Salai și Merzi.

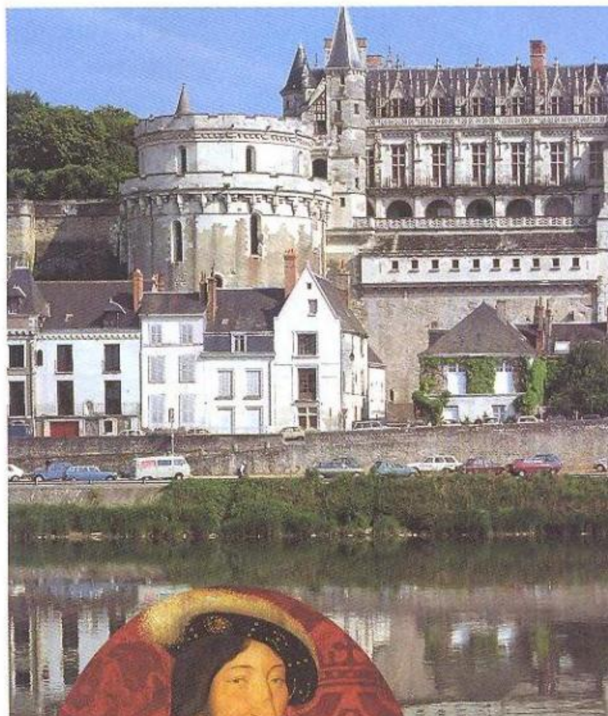
Francisc I a urmat la tron după Ludovic al XII-lea, acesta dorind să vadă revigorarea culturii renascentiste din Florența și Milano, care existase mai înainte și în Franța. Când a vizitat Mănăstirea Santa Maria delle Grazie din Milano a spus că ar fi vrut să ia cu el fiecare perete cu „Cina cea de taină", bucată cu bucată, pentru a o transporta în Franța. Acest lucru nu s-a realizat, în schimb, l-a invitat pe pictorul care o realizase. În anul următor, după mutarea lui Leonardo în Franța, „Cina cea de taină" începuse deja să se deterioreze.

Castelul lui Francisc I se găsea la sud-est de Paris, în Amboise; cu Leonardo și elevii lui s-a purtat curtenitor și le-a oferit Castelul Cloux din apropiere.

Adevărul este că Francisc I îi rugase și pe Michelangelo și pe Rafael să îl viziteze, însă amândoi refuzaseră. Leonardo nu fusese alegerea sa favorită, însă Regele Franței de douăzeci și doi de ani îl numea cu afecțiune „tată" pe bătrânul maestru de șaizeci și patru de ani și-l invita zilnic la Castelul Amboise unde aveau numeroase discuții plăcute.

„Nimeni pe lume nu știe atâtea despre sculptură, pictură sau arhitectură ca Leonardo și cred că este și un mare filozof".

La un an de când Francisc I a făcut această declarație, Leonardo dobândise deja o mare reputație la Amboise. Acolo urma să înceapă Renașterea.

Căderea unei mari stele

Leonardo era responsabil cu planificarea și producerea evenimentelor care aveau loc la curtea din Amboise, precum și cu planificarea construcției canalelor, însă din când în când mai retușa cu penelul „Mona Lisa". Schițele sale geometrice precum diagramele înscrise în cerc au fost parțial responsabile pentru lipsa de capo-

▸ La vârsta de 21 de ani, Francisc I a ajuns pe tronul Franței și i-a invitat pe reprezentanții cei mai de seamă ai Renașterii italiene să aducă Renașterea în Franța

▲ Un studiu intitulat „Un bătrân gânditor privind la un vârtej de ape". Era ideal să schițeze autoportrete la bătrânețe

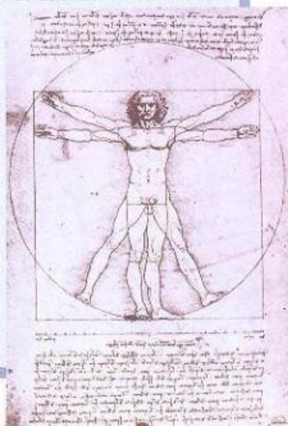
Versiune diferită

GLORIE ÎNGHIȚITĂ DE ÎNTUNERIC

Leonardo a realizat nenumărate proiecte, lăsând în urmă câteva mii de manuscrise. Construcțiile secrete ale lui Leonardo care depășeau tiparele cercetării științifice au fost moștenite de elevul său iubit Melzi. Până la moartea sa, acesta nu și-a finalizat planul de a publica proiectele lui Leonardo, iar informațiile s-au pierdut. Cei care au intrat în posesia hârtiilor au extras și editat fragmente și au oferit doar bucăți, pe când altele s-au pierdut în întregime.

De la începutul secolului al XVII-lea, proiectele lui Leonardo au devenit incredibil de populare, iar cu ajutorul lui Carol I al Angliei și Napoleon I al Franței, piesele separate au fost, în cele din urmă, reunite. Din aceste manuscrise ale sale, lumea a cunoscut imaginea reală a lui Leonardo ca arhitect, inginer, savant și gânditor, iar oamenii i-au apreciat geniul. Arta sa era ceva evident, însă el a abordat o serie largă de domenii precum chimia, optica, dinamica, ingineria și anatomia într-o manieră modernă, practică și inovatoare. Manuscrisele sale conțin numeroase referiri la descoperiri și invenții ale timpurilor moderne. Mintea lui Leonardo a fost cu multe secole înaintea vremurilor în care a trăit. Dacă nu s-ar fi pierdut aceste manuscrise, ele ar fi putut schimba lumea.

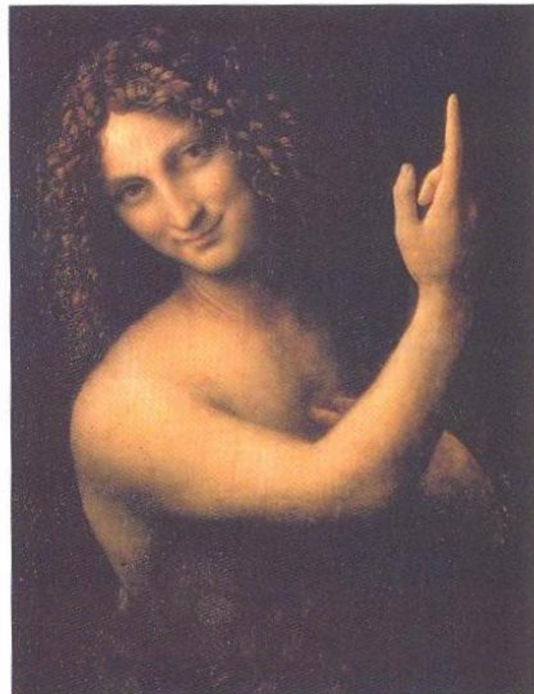
De menționat că manuscrisul lui Leonardo cuprindea peste cinci mii de pagini, iar dintre acestea doar o treime au fost descoperite până acum.

▸ Imagine cu notele manuscrise ale lui Leonardo.

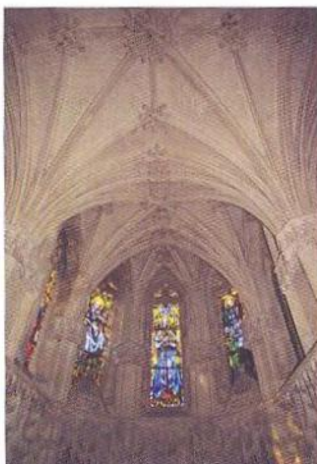

◂ Castelul Amboise construit de Carol al XIII-lea spre sfârșitul sec. al XV-lea se află pe malul fluviului Loara. El aparținea lui Francisc I când Leonardo a venit aici

▸ Ultima pictură a lui Leonardo: „Ioan Botezătorul (Bacchus)". Expresia androgină a inspirat decadența din secolul al XIX-lea.

dopere în urma lui. În timpul acestei perioade, mâna sa dreaptă a devenit inertă din cauza paraliziei, pierzându-și astfel coordonarea corpului. În cel de-al treilea an petrecut la Amboise au fost multe zile când nici n-a putut să se dea jos din pat. Pe 23 aprilie 1519 și-a scris testamentul. Cea mai mare parte a bunurilor lui Leonardo urma să fie moștenită de elevul său iubit, Melzi. Cu toate acestea, observațiile și cercetările pe care le-a înregistrat în anii anteriori s-au pierdut după moartea lui Melzi și au trecut multe secole până să fie redescoperite, în secolul al XIX-lea.

▴ Capela Saint Hubert din Castelul Amboise. Leonardo a fost înmormântat acolo, însă, în timpul reformei protestante, corpul său a fost scos, el lipsind până în ziua de astăzi.

La câteva zile după ce și-a scris testamentul, pe 2 mai, Leonardo a părăsit această lume înconjurat de elevii săi. Avea șaizeci și opt de ani. Lucrările „Mona Lisa", „Ioan Botezătorul" și „Sfânta Ana, Maria și copilul Iisus" au fost puse lângă el. În altarul Castelului Amboise există o piatră de mormânt cu numele lui Leonardo gravat pe ea.

„Însoțit de cei mai mari pictori, ingineri, arhitecți ai Regelui Franței și de nobilimea din Milano, pe vremuri pictorul favorit al ducelui de Milano, Leonardo da Vinci a fost înmormântat în altarul principal al mânăstirii".

Ingres a pictat scena morții lui Leonardo. În pictură poate fi văzut Francis I îmbrățișându-l deși, în realitate, regele era la Saint Germain

Cum au fost create lucrările și invențiile sale remarcabile?

În timpul Renașterii, pictura a trecut la stilul realist, centrul său fiind în Italia. Leonardo a făcut parte din această revoluție, producând capodopere care strălucesc în istorie. Ulterior el a început o cercetare amănunțită și o contemplare care căuta realismul suprem. A început prin a observa natura prin fiecare domeniu posibil, punctul culminant fiind disecția corpului uman. Cum a luat naștere această filozofie a măreției? Cum de a lăsat Leonardo niște invenții minunate, care acoperă atât de multe domenii diferite?

Știința și arta la unison

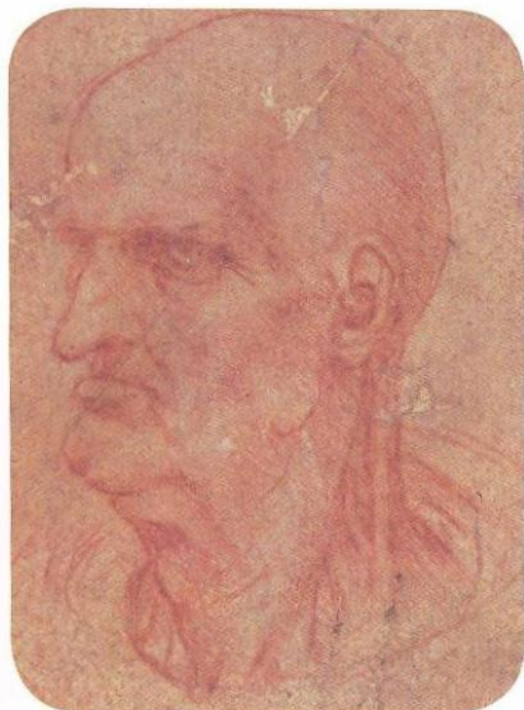
SE SPUNE CĂ LEONARDO era pictorul cel mai avansat în analiza peisajului. El avea o perspectivă detaliată a aspectelor identice vieții precum munți cu stânci colțuroase, vegetație, șiruri de munți în depărtare, lacuri și ceață, fiind însă o lume oarecum neobișnuită. Acest fel de peisaje au apărut mai întâi într-o schiță. Acesta era rezultatul unei acumulări de straturi de cunoștințe și cercetări în domenii precum fizică, astronomie, meteorologie, geologie, botanică și în știința fotografiei.

Pentru a înțelege meteorologia, el a urcat pe Monte Rosa, din Alpi, unde a înregistrat caracteristici precum tipuri le de averse și schimbările de culoare din atmosferă. De asemenea, s-a plimbat pe pășunile apline în compania unui savant, pentru a înțelege procesele de formare a apei.

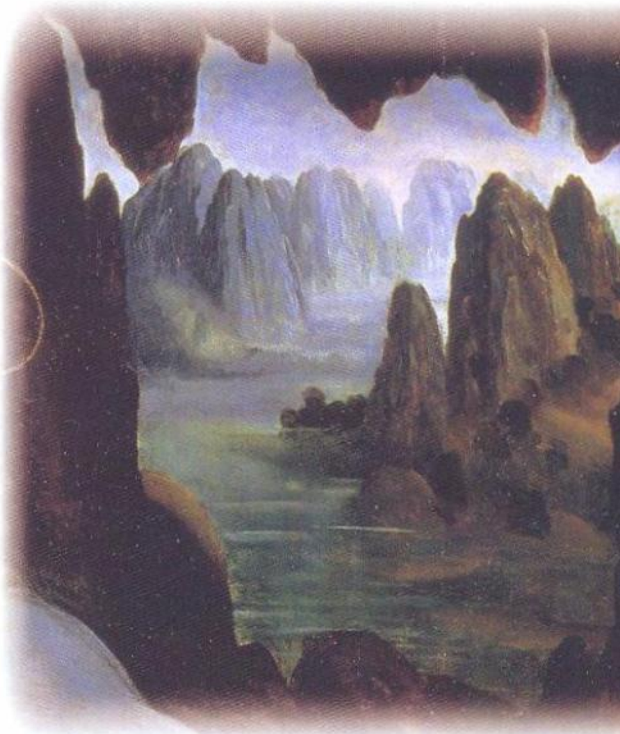
Astfel a apărut peisajul fantastic din „Mona Lisa" și schițele peisagiste pline de realism.

Când a venit vorba să realizeze hărți ale orașelor pentru proiecte citadine și construcții de canale, el a topografiat temeinic terenul și a cercetat cartografierea. Pe de altă parte, deținea multe cunoștințe și folosea o metodologie care mergea de la geografie la anatomie, utilizându-le pe toate pentru a realiza capodoperele sale magnifice.

Acest domeniu de activitate, cercetarea, împreună cu cunoașterea științifică și îmbinate cu sensibilitatea artistului au dus la perfecțiunea artei sale.

▲ Cap de bărbat desenat pe baza trăsăturilor anatomice. Leonardo ajunsese să cunoască tendoanele și mușchii

▲ Fragment din „Fecioara între stânci". El a pictat un peisaj de legendă, cu soarele apunând peste munți neregulați și stâncoși și peste lacuri.

Anatomia „Mona Lisei”

Așa cum a studiat natura și peisajele, Leonardo a observat cu pasiune și corpurile animalelor și trupul uman, desenând schițe după schițe. Design ul său parcă era cinematic, desenat nu doar din câteva mii de direcții, ci dintr-o infinitate. Din față, din spate, de la stânga, de la dreapta, de sus, de jos... Corpul întreg și membrele erau schițate din nenumărate unghiuri.

Leonardo a schițat subiectul din multe puncte de vedere. „Seamănă cu realizarea unui vas cu roata olarului”. Rezultatul era o imagine veridică tridimensională.

Și totuși Leonardo nu era mulțumit doar cu atât. El trebuia să știe mai mult despre mișcarea ființelor. Se gândea că, fără a afla „mecanismele”, nu va cunoaște subiectul real. Acest lucru a dat naștere pasiunii sale înflăcărate pentru anatomie, care a început cu disecția păsărilor și a animalelor și a culminat cu disecția pe oameni.

În anul 1487, la spitalul Santa Maria Nuovo, din Milano, Leonardo a asistat la prima sa disecție, realizând ulterior treizeci de disecții umane până la sfîrșitul vieții.

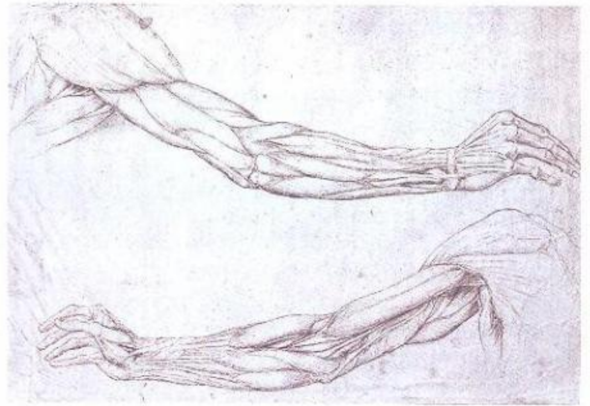
În acele vremuri, cunoștințele despre interiorul corpului erau aproape nule. Anatomia era de fapt limitată la niște cunoștințe superficiale precum alcătuirea și mișcarea mușchilor și oaselor, fără nici o înțelegere a organelor interne.

Leonardo era tentat să creadă analogia dintre vechile manuale de știință și disecțiile animale, atunci când analiza desenele anatomice timpurii.

Cu toate acestea, pe măsură ce, în urma studiilor susținute, își aprofunda cunoștințele, a început să se preocupe de diversele „mecanisme” ale corpului. Analizând cu proprii ochi, făcând schițe, el a descoperit forma și localizarea pieselor și chiar funcțiile acestora. Cu ocazia disecției ochiului a descoperit cristalizarea și a înțeles cum sunt percepute obiectele. A observat mușchii și scheletul și a realizat clasificări detaliate, care au fost în cele din urmă confirmate peste sute de ani și au stat la baza anatomiei moderne.

Introducând diagramele anatomice pertinente ale lui Leonardo anatomia a avansat progresiv.

El a efectuat cercetările anatomice pe când picta „Bătălia de la Anghiari” și „Mona Lisa”. Mișcarea naturală a oamenilor și animalelor, zâmbetul elegant al „Mona Lisei”, precum și frumoasele schițe ale capului au luat toate naștere din cunoștințele dobândite la disecții. Acestea au dat naștere și la alte lucrări precum proiecte arhitectonice și urbane.

▲ Desen al brațului realizat prin disecție. Schița delicată a mușchilor și a vaselor de sânge a fost și ea utilă artei.

▼ Leonardo nu a înțeles doar funcțiile corpului prin disecție, ci însăși esența vieții. Desenele sale nu erau doar cele mai bune diagrame anatomice, ci și materiale științifice.

▼ Fundalul din „Bunavestire”. Se găsește aici un șir de copaci luminați din spate, un port și munți superbi în planul îndepărtat. Probabil că aceasta a fost prima pictură din istorie cu un spațiu atât de larg în fundal

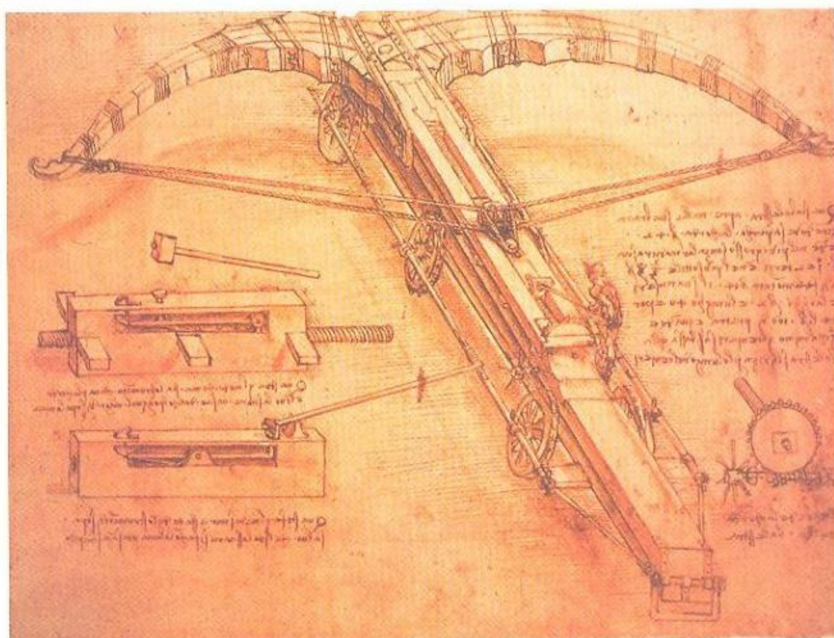

Manuscrisul pe larg

Manuscrisul lui Leonardo, conținând aproximativ cinci mii de pagini de însemnări și schițe, se află acum prin diverse țări, printre care Franța Italia și Anglia. La început s-a aflat în posesia elevului său Francesco Merzi, însă cea mai mare parte a acestuia s-a pierdut, după moartea acestuia. Manuscrisul a fost descoperit între sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. La început lumea nu l-a recunoscut, dar, ulterior, s-a făcut asocierea dintre numele proprietarilor paginilor și locurile unde aceștia se aflau. Conținutul fusese scris sub formă de jurnal și atingea diverse subiecte printre care anatomia, zborul păsărilor, calitățile fizice ale apei, geologia, planificarea urbană, tehnologia militară, viață, perspectiva, peisajul, lumina, umbra, culorile, desenul și geometria.

Restul conținutului manuscrisului era scris în oglindă. Când era întors, se putea citi și de la dreapta la stânga. Au fost emise multe teorii pe marginea motivului pentru care a folosit acest stil, de la ideea că nu-i plăcea deloc să scrie lucruri ușor de citit până la faptul că ar fi avut complexe despre puținele sale studii lingvistice, sau că ar fi fost stângaci, așa încât acesta fiind cel mai ușor mod de a scrie pentru el. De fapt, adevărul nu se cunoaște încă.

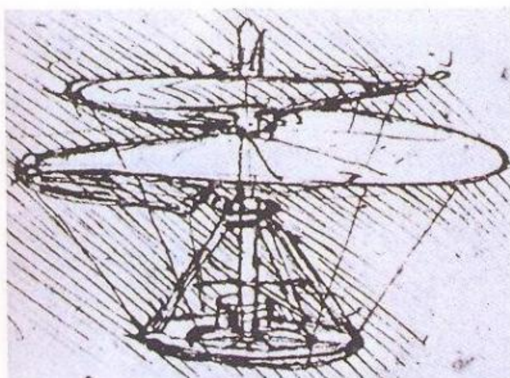
În a doua jumătate a secolului al XIX-lea Leonardo a dobândit o reputație din ce în ce mai mare, pe măsură ce devenea cunoscut conținutul manuscriselor sale. Cercetătorii au fost uimiți de faptul că un pictor avea atâtea abilități de inginer, inventator și savant. Cu exemple precum compasul care trasa cercuri perfecte sau elipse și un dispozitiv pentru crearea perspectivei, acestea au produs o gamă strălucită de aparate și echipamente.

▲ Desenul unei baliste uriașe în manuscris. Leonardo se străduia să realizeze progrese și în domeniul armelor și tehnologiei militare

Și mai surprinzătoare este noțiunea lui de „mecanism". „Mecanismul" este structura internă a unei mașini, cu alte cuvinte o configurație de șuruburi, angrenaje, cilindri, pistoane, ventile, arcuri și arbori cotiți. Leonardo a luat fiecare mecanism și l-a studiat separat. În decursul istoriei, prima dată când oamenii au separat mașinile și mecanismele a fost în sec. al XVIII-lea. Mai mult, aplicația mecanismului nu s-a oprit aici. Leonardo se gândise deja, cu trei sute de ani înainte, la niște aplicații, în acest sens. Acestea cuprindeau șurubul diferențial, roata melcată (un mănunchi de roți zimțate), patine cu rotile și rulmenți, ulterior, acestea devenind indispensabile pentru autoturisme. Toate acestea existau deja în mintea lui Leonardo.

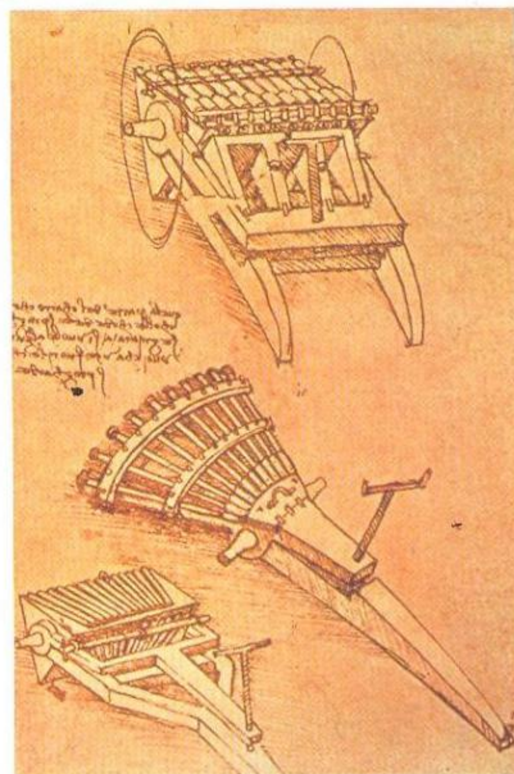
În plus, au apărut noi echipamente și mașini prin reunirea cunoștințelor din domenii diferite. Printre cele mai utile invenții se numără moara de apă, roata automată de tors și mașina automată de tipărit. Leonardo, puternic orientat spre inovație, căuta neîncetat o metodă practică prin care lucrurile să poată fi făcute mai ușor.

▲ Se crede că diagrama de elicopter a lui Leonardo a fost concepută după modelul unei libelule. El a explicat „Șuruburile și piulițele au făcut-o să zboare sus"

◄ Forma de bicicletă inventată în jurul anului 1900. Leonardo a desenat această schiță în jurul anului 1493. Putem observa chiar și mecanismul lanțului din această schiță.

▼ O mitralieră cu tir multiplu. Partea mediană avea un unghi larg pentru tragere, pe când la oricare dintre capete se putea atașa un încărcător turnant

VISUL NEÎMPLINIT AL GIGANTULUI: CONSTRUCȚIA AEROPLANULUI

De la zborul păsărilor la aeroplan

Încă din timpuri străvechi oamenii au visat să zboare precum păsările.

Împăratul chinez și-a exprimat dorința de a zbura cu ajutorul aripilor într-o carte scrisă înainte de era creștinismului. Mai târziu, în Europa, mulți oameni și-au legat aripi și au sărit de pe turnuri și poduri. Este clar că toate aceste încercări au eșuat, deoarece nici unul dintre proiecte nu semăna cu păsările în zbor. Și Leonardo a fost intens preocupat de zbor. Cu toate acestea el nu a încercat să zboare la întâmplare.

A început prin a observa păsările în zbor. A făcut schițe de păsări în zbor, a crescut propriile sale păsări și a realizat și modele pentru a înțelege principiile zborului. În anul 1490, a scris o lucrare despre teoria sa privind modul cum se realizează zborul folosind puterea aerului.

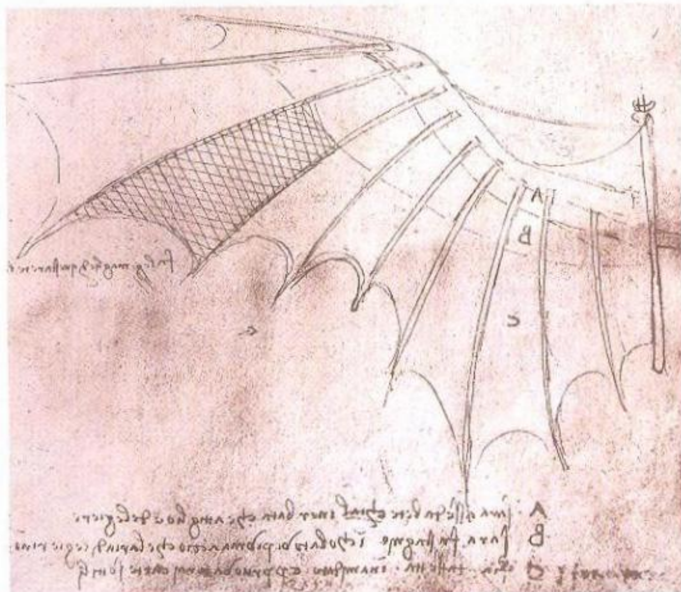
„Pasărea este o mașinărie care funcționează după principii matematice. Oamenii au capacitatea de a realiza o mașină care să copieze fiecare mișcare a unei păsări".

Cu acest gând, Leonardo a încercat ulterior să construiască multe tipuri de „mașini zburătoare". Aceasta era o mașină care re-crea în mod artificial baterea din aripi a păsărilor. El a disecat mișcarea lor în aer, a cercetat amănunțit acest mecanism și a elaborat diverse tipuri de aripi.

A realizat o reproducere după aripile liliecilor și a confirmat, prin intermediul unui experiment, faptul că presiunea vântului are efect asupra suprafeței. Leonardo a realizat o pereche de aripi flexibile, folosind roți de transmisie și sfoară, care zbura orizontal și putea chiar să-și schimbe direcția. A realizat și aripi care puteau să bată prin forța omului. A mers până acolo, încât a imaginat picioarele retractabile, prima parașută a omenirii și un elicopter cu o elice cu rotație în plan orizontal.

▲ Schiță și note despre zborul păsărilor lui Leonardo. În manuscrisul său a rămas un număr uimitor din acestea

▸ Proiect de aripă după modelul aripii de liliac. În manuscrisul lui Leonardo există aproximativ 150 de desene cu mașini zburătoare. Cu toate acestea, ele au fost lăsate, timp de 300 de ani, într-o bibliotecă din Milano

Calculul greșit al geniului

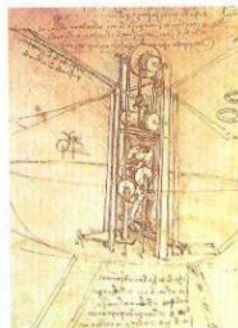
Cu toate că prima mașină de zbor a lui Leonardo fusese planificată în detaliu, întâia lui încercare s-a soldat cu un eșec. Aceasta deoarece energia generată de mușchii și oasele corpului uman nu era suficientă pentru a bate din aripi asemeni unei păsări.

La început, indiferent de cât de bine le putea schița în timp ce le observa, ar fi fost imposibil să înțeleagă ceea ce noi am descoperit doar prin utilizarea aparatelor de luat vederi de mare viteză – și anume că păsările bat din aripi de 20 – 80 ori pe secundă.

La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea primul pas în direcția zborului a fost prin priceperea noțiunii de „dat din aripi".

Observațiile și studiile detaliate ale lui Leonardo, la care se adaugă, ulterior, diversele sale încercări eșuate, l-au condus spre elaborarea unei lucrări perfecte despre aviație. Totuși folosind în continuare forța omului pentru a da din aripi el nu a reușit să prevadă aparatul de zbor.

Din întâmplare, Leonardo nu a testat el însuși aeroplanele proiectate. Asistentul său Astro Peletra a realizat aripile maestrului lungi de șaptezeci și două de picioare și le-a testat în secret, ciocnindu-se de un copac. Deși nu a fost rănit grav, eșecul său îngrozitor a fost totuși trecut în arhive.

◂ Dispozitiv zburător cu o persoană în picioare. Leonardo s-a gândit și la un dispozitiv acționat orizontal

▸ Schiță a primei parașute. Avea o mărime potrivită pentru întrebuințare

Realizările care au dat naştere geniului universal

Se spune că Leonardo da Vinci era o persoană solitară. El s-a abţinut de la relaţiile de familie şi sociale, în schimb interesându-se de misterele naturii şi ale Universului. În ciuda faptului că era înconjurat de discipoli, el a rămas un solitar. Cu toate acestea, în perioada de înflorire a Renaşterii, fiind pictor de curte care călătorea destul de mult şi în calitate de inginer în slujba regilor şi protectorilor săi din diverse ţinuturi, Leonardo a influenţat nenumăraţi intelectuali din domenii variate, plecând de la artă, la ştiinţe umane şi la aviaţie.

Eternul său rival din perioada Renașterii

Michelangelo Buonarroti (1475-1564)

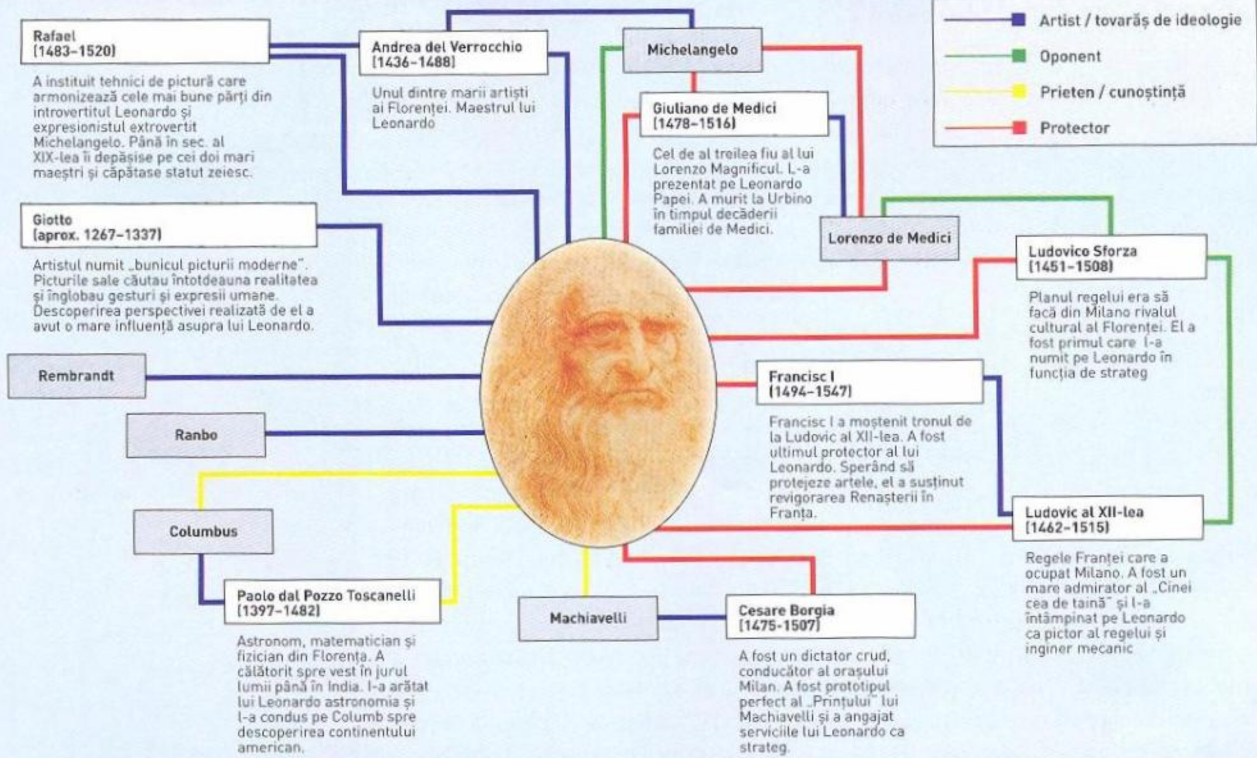
Leonardo a spus „Un sculptor este un muncitor cu palma, acoperit de sudoare", iar Michelangelo a răspuns „Și discipolii mei ar fi în stare să picteze astfel". Lupta relativă dintre pictură și sculptură a început. Prima înregistrare a întâlnirii dintre cei doi datează din 1503. Michelangelo tocmai realizase „David" la solicitarea autorităților din Florența, iar Leonardo se afla în comitetul care urma să hotărască unde va fi expusă lucrarea. În acea perioadă, Leonardo fusese ales să picteze „Bătălia de la Anghiari", iar după câteva luni Michelangelo urma să picteze „Bătălia de la Cassina". Cu toate acestea, nici unul nu a dus proiectul la bun sfârșit. Se spune că atunci când Michelangelo a fost invitat la Roma, Leonardo s-a retras din duel.

Michelangelo s-a născut într-un sat numit Caprese, la marginea localității Alezzo, în anul 1475. La vârsta de treisprezece ani, a intrat în atelierul lui Ghilrandaio, însă mergea deseori să studieze colecția de sculpturi clasice a lui Lorenzo la academia din casa Medici.

La vârsta de douăzeci de ani își face un nume prin lucrările „Bacchus" și „Pieta", iar în 1535 devine arhitectul, sculptorul și pictorul șef de la Vatican. În anul anterior fusese responsabil pentru construirea domului de la Catedrala San Pietro și scrisese multe poeme. Nu se considera pictor nici chiar atunci când picta tavane, în acest sens scriindu-i o scrisoare tatălui său, în care îi explică această adversitate. Avea un caracter totalmente opus celui al lui Leonardo. Spre deosebire de temperatul Leonardo, el era un înfierbântat. Este binecunoscută relatarea cum i-a fost spart nasul atunci când a primit un pumn în față în timp ce discuta aprins cu un prieten. În timp ce picta „Facerea" în Capela Sixtină l-a indispus pe Papă, care venise să grăbească lucrările, și care a fost lovit de o grindă de deasupra schelei. Siluetele nude din „Judecata de apoi" au fost considerate nepotrivite pentru o pictură de altar, astfel încât un alt pictor le-a adăugat pînze în jurul șoldurilor. „Pictatul pe deasupra e un lucru meschin. Aș dori ca Papa să restabilească disciplina".

Leonardo a murit cu aproximativ cincizeci de ani înaintea rivalului său de o viață. Michelangelo a continuat să-și întrebuințeze dalta până la zece zile înaintea morții în 1564, la vârsta de optzeci și nouă de ani. A fost respectat ca „artistul oricărui rege" și două biografii au fost scrise de Vasari și Condivi.

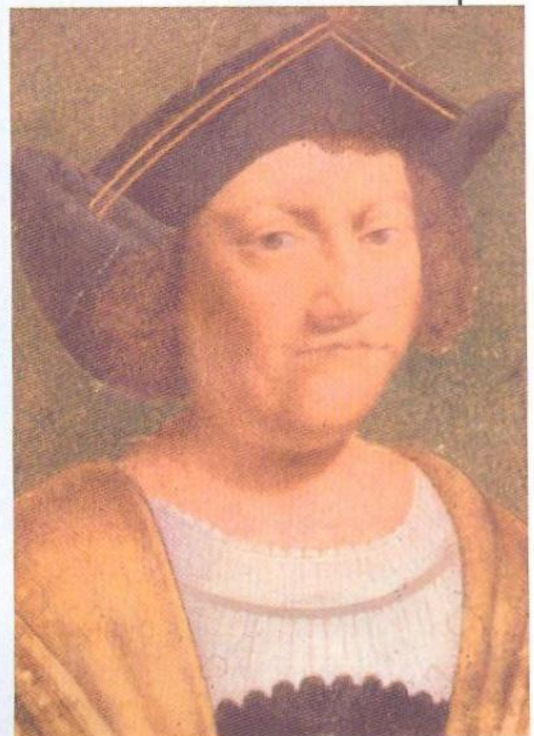
REȚEAUA DE LEGĂTURI PERSONALE

▲ Personajele din casetele gri sunt prezentate pe larg în acest capitol.

Marinarul consiliat de un prieten comun

Cristofor Columb (1451-1506)

Renașterea italiană a coincis cu epoca descoperirilor geografice în Europa. Figura proeminentă a acestei perioade a fost un bărbat născut la Genova, numit Cristofor Columb, exploratorul maritim care a pornit și a descoperit un nou continent.

Deși au trăit în aceeași perioadă, se presupune că Leonardo nu a avut nici o legătură cu Columb. Totuși ei aveau o cunoștință comună – Toscanelli. Acesta a fost un astronom și geograf faimos din Florența care a avut o mare influență asupra amândurora.

În timpul anilor de ucenicie a lui Leonardo în atelierul lui Verrocchio, el îl vizita deseori pe Toscanelli și-i asculta explicațiile despre natura corpurilor cerești și legile spațiului, ceea ce a generat interesul său puternic pentru astronomie. După aceea, împrumuta diverse instrumente de observație de la prietenul său și scruta cerul.

În acest timp, Columb se afla la Lisabona cu o hartă a Oceanului Atlantic și o scrisoare primită de la Toscanelli. Acesta credea ca și Columb că, dacă navigai spre vest, ajungeai în India, pe baza hărților elaborate de aventurierii din lumea largă. Scrisoarea l-a încurajat pe Columb să pornească în călătoria care avea să-l poarte peste Oceanul Atlantic și, cu sprijinul financiar al Reginei Isabella din Spania, el a realizat descoperirea secolului în anul 1492. Totuși el nu a descoperit India, ci America.

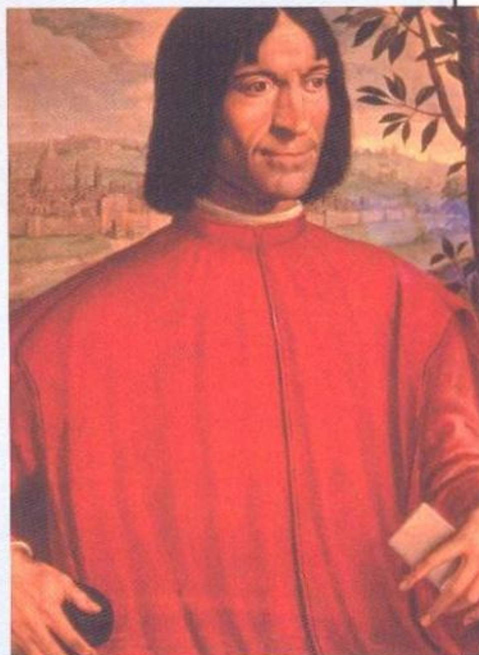
În manuscrisul rămas de la Leonardo există o relatare despre o „Convorbire despre mare cu un genovez". Dacă acest „genovez" este Columb, înseamnă că cei doi s-au întâlnit la un moment dat. Leonardo devenise interesat de cunoașterea lumii în urma conversațiilor cu Toscanelli, astfel încât se presupune că, dacă s-ar fi întâlnit vreodată cu marele explorator, cei doi ar fi avut o conversație animată despre navigație și pământuri îndepărtate.

Primul protector al lui Leonardo, Magnificul

Lorenzo de Medici (1449-1492)

În perioada Renașterii, artiștii italieni au dominat Europa. Astfel, pentru a susține activitatea pictorilor, existau protectori („patroni") care ghidau dezvoltarea Renașterii, iar dintre aceștia familia conducătoare Medici din Florența era cea mai importantă.

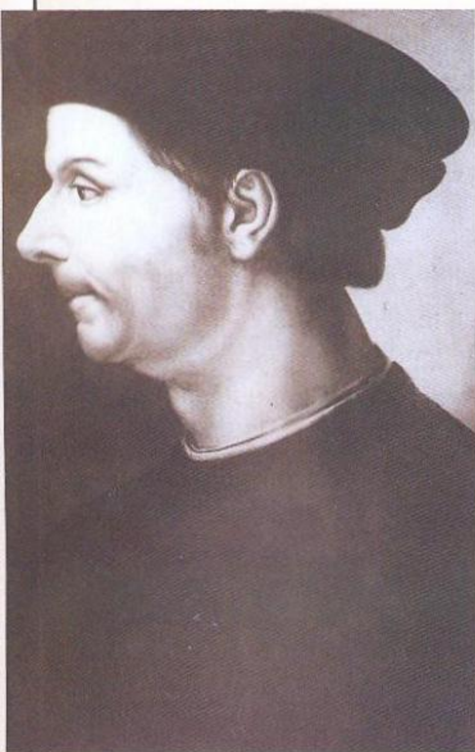
Lorenzo, cel de al treilea cap al familiei nu s-a limitat doar la susținerea pictorilor și a savanților. El avea cunoștințe profunde despre artă, iubea poezia, colecționa picturi, sculpturi, cărți și proiecte arhitectonice, și de asemenea cerceta platonismul. A înființat o academie în propria curte și oferea educație celei mai promițătoare elite. Motoul său preferat era „Oamenii nu pot să trăiască doar cu pâine. Aduceți circul", extras dintr-o expresie clasică a autorităților romane. Organizând diverse evenimente pline de culoare precum dueluri călare și parade de costume, el a reușit să îi aducă în salonul său pe cei mai buni savanți ai timpului. Pe scena acestui puternic conducător își făcea apariția Renașterea.

Leonardo a fost unul dintre artiștii susținuți de Lorenzo. Lorenzo avea o mare stimă pentru atelierul lui Verrocchio și dădea mereu comenzi de sculpturi sau picturi. Când Leonardo a intrat în cel mai faimos atelier din Florența, a început să primească comenzi de la familia Medici. Lorenzo a început să fie interesat de Leonardo și geniul a locuit în casa acestuia împreună cu alți tineri artiști, deși doar pentru puțin timp. Totuși nu l-a stimat pe Leonardo ca pe Michelangelo. Probabil nu a înțeles stilul extrem de creativ, ce depășea tehnicile evidente. Știind că ducele de Milano Ludovico Sforza căuta un artist care să creeze o statuie ecvestră, din considerente politice, Lorenzo l-a recomandat pe Leonardo. El n-a putut să vadă niciodată dincolo de stilul de fundal al lui Leonardo. Epoca de aur s-a încheiat odată cu moartea lui Lorenzo. Ulterior, Savonarola a instituit o teocrație rigidă în mănăstirea Sf. Domenico, Florența intrând într-o epocă foarte instabilă.

Autorul „Prințului" și construcția canalului

Niccolo Machiavelli (1469-1527)

În anul 1502 Leonardo locuia în castelul lui Cesare Borgia din Imola și lucra ca arhitect și inginer militar. Cei doi s-au întâlnit pe vremea când Machiavelli lucra în calitate de al doilea secretar al administrației florentine. Mai târziu, el a devenit gânditorul politic care a creat „Prințul".

La un an după întâlnire, amândoi s-au întors la Florența și au colaborat la un proiect de schimbare a debitului râului Areli în decurs de trei ani. Leonardo a elaborat un plan, i l-a transmis lui Machiavelli, dar în final acesta a eșuat din cauza unor erori tehnice.

Mai târziu și-au unit forțele pentru un alt proiect. În acel timp Leonardo nu avea aproape nici un venit și, grație legăturilor lui Machiavelli cu autoritățile republicii, a primit însărcinarea de a realiza pictura murală „Bătălia de la Anghiari". Ulterior, Machiavelli l-a rugat pe secretarul său să scrie o relatare detaliată despre bătălie, pe care i-a trimis-o lui Leonardo.

Leonardo a cercetat fortul „La Verruca", pe care armata florentină îl capturase la Pisa, și a sfătuit armata să consolideze și să restaureze fortul, însă Machiavelli era în acel moment însărcinat cu responsabilitatea guvernării.

După ce Leonardo a plecat din Florența, în 1506, Machiavelli a continuat să lucreze pentru autorități, implicându-se mai ales în politica externă. Totuși, atunci când armata florentină a pierdut în fața spaniolilor, în 1512, familia Medici și-a consolidat puterea, iar Machiavelli și-a pierdut slujba.

În următorul an a fost arestat, fiind suspectat de asasinarea lui Giuliano de Medici. După aceea a încercat o revenire politică, însă nu a mai reușit acest lucru și a murit în 1527.

Poet talentat al sec. al XIX-lea influențat de decadență

Arthur Rimbaud (1854-1891)

Talentatul poet Arthur Rimbaud s-a născut în nord-estul Franței într-un oraș numit Charleville. Tânărul răzvrătit a fugit de câteva ori de acasă. La vârsta de cincisprezece ani, poemul său „Jugartha" a câștigat premiul întâi la un concurs de poezie latină al Academiei din Douai, iar în următorul an, poemul său francez „Darul de Anul Nou al orfanilor" a fost publicat în revista „La Revue pour Tous". Aflat încă în anii adolescenței, el devenise un poet talentat, care scria deja poezii bine închegate.

Rimbaud a fost invitat de prietenul său, poetul Paul Verlaine, care avea optsprezece ani și locuia cu soția la Paris. Cei trei au călătorit în Belgia, la Paris și la Londra. Cu toate acestea, după o ceartă puternică între ei, lucrurile au degenerat și Verlaine l-a împușcat pe Rimbaud în încheietura mâinii stângi.

Verlaine a stat doi ani la închisoare după incidentul de la Bruxelles. În tinerețe, Verlaine a avut multe vicii, dar era, în același timp, și un poet decadent proeminent. Decadenții erau un grup care exprima sentimentele lui Leonardo din „Ioan Botezătorul (Bacchus)"; ei erau mai sensibili la sentimentele morbide și iubeau esteticismul și tendințele imorale.

Cea mai androgină dintre lucrările lui Leonardo se afla în fruntea mișcării decadente. În secolul al XIX-lea Leonardo devenea popular, deoarece manuscrisul său fusese redescoperit după ce fusese rătăcit timp de secole, ceea ce a oferit argumente și mai puternice ideii că „Ioan Botezătorul" a deschis calea pentru decadenți.

Rimbaud a fost un poet decadent foarte influent care a scris, în adolescență, capodoperele „Corabia beată", „Iluminările" și „O vreme petrecută în iad". Însă, în jurul vârstei de douăzeci de ani a abandonat brusc poezia. Ulterior s-a dus în Africa pentru a deveni comerciant, dar a făcut cancer osos la piciorul drept care s-a răspândit rapid în tot corpul A murit la spitalul din Marsilia la vârsta de numai 37 de ani.

Pictorul baroc care a modificat stilul prin realizarea de copii

Rembrandt Harmenszoon Van Rijn (1606-1669)

Pictorul olandez din secolul al XVII-lea, Rembrandt, a învățat multe din lucrările lui Leonardo. În jurul anului 1635 el a copiat „Cina cea de taină" însă a modificat stilul.

Orientându-se după copiile făcute de un gravor din Milano Engleweng la începutul secolului al XVI-lea, își corecta schițele de nenumărate ori, preluând punctele principale din lucrarea lui Leonardo. El spunea că pune accent pe reproducerea celor mai caracteristice lucruri, acordând multă atenție modului, în care Iuda își ținea spatele drept.

În cele din urmă Rembrandt a finalizat un desen al „Cinei cea de taină", însă acesta nu a fost pictat sau gravat. Mai târziu, puteau fi găsite pretutindeni compoziții asociate lucrării „Cina cea de taină".

Mireasa desenată în „Orbirea lui Samson", din 1638, a fost amplasată în aceeași poziție ca Iisus în „Cina cea de taină", în centru, însă părând izolată de cei din jurul ei. În lucrarea sa din anul 1640 „Hristos vindecându-i pe bolnavi", una dintre persoanele din mulțimea de lângă Hristos se crede că a fost realizată după modelul lui Iuda al lui Leonardo.

Rembrandt a învățat și principiile expresiei de lumină și umbră descoperite în lucrările lui Leonardo pentru a-și aduce la perfecțiune faimoasa sa lucrare „Rondul de noapte". După aceea a creat și el autoportrete, stabilind astfel un adevărat gen al auto autoportretelor.

Un bărbat ales să părăsească adevăratul sens al artei şi ştiinţei

Leonardo care a fost numit „punctul culminant al Renaşterii" nu a fost doar un artist de geniu, el a fost de asemenea şi un pionier al unei expresii şi tehnici noi.
A schimbat Leonardo ceva în istoria picturii?
Ce au însemnat anticipaţiile sale?

Un pionier care a interiorizat peisajul

ÎNAINTE DE LEONARDO nici un pictor european nu mai pictase peisaje. Probabil că era o minune să vezi peisaje în pictură.

Actualmente există un gen peisagistic independent, însă acesta a fost instituit în Europa mai târziu decât în alte părți. Spre deosebire de picturile chinezești, inspirate din natură, care au atins apogeul în secolul al XI-lea, pictura de peisaje din Europa a intrat pe scenă în timpul Renașterii, însă genul nu s-a afirmat pe deplin înainte de secolul al XVII-lea.

Desigur că pictorii umpleau și ei fundalul lucrărilor însă în majoritatea cazurilor era vorba de interioare și nu aveau același sens de la început.

Acest lucru se întâmpla deoarece natura nu era prețuită în Evul Mediu. Pictura din punct de vedere creștin cerea reprezentarea lui Dumnezeu sau a sfinților. Natura schimbătoare nu era subiect de pictură, ci mai degrabă ceva ce trebuia evitat.

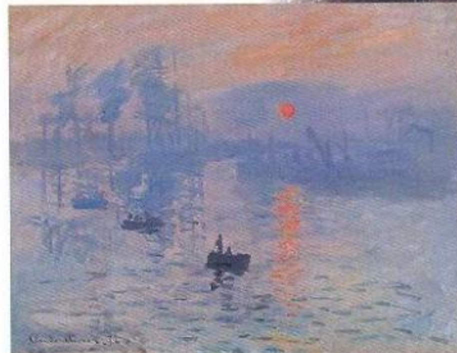
În jurul anului 1475, Leonardo și colegii săi ucenici din atelierul lui Verrocchio au terminat „Bunavestire". Aceasta înfățișa marea și un port în fața munților și copacilor din fundal. Pentru munții din planul apropiat au fost folosite culori închise, în schimb s-au utilizat nuanțe mai deschise pentru munții din planul îndepărtat. În pictura europeană, acest lucru era revoluționar.

Mai târziu, în fundalul „Monei Lisa" se prezenta o câmpie alături de un râu sinuos și munți abrupți. Era reprezentat momentul din miezul asfințitului, cu nuanțe care deveneau din ce în ce mai deschise pe măsură ce se apropia de centru.

Leonardo nu a pictat peisaje pentru ele însele, însă a incorporat în mod inteligent fundalul pentru ca lucrările sale să fie apreciate. Eforturile sale au fost lăudate și au făcut ca și alți pictori să pună accent pe peisaj, încercând să realizeze reproduceri superbe după natură.

◄ Rembrandt a fost pictorul internațional al Olandei. Portretul său de grup „Rondul de noapte" din 1642 este o lucrare extraordinară

▲ Lucrarea lui Monet „Impresie, răsărit de soare" (1874). Pictorul impresionist francez a realizat multe peisaje

▸ Peisaj pictat de englezul William Turner

Arta înseamnă creație bazată pe cunoștințe științifice

Magie cu tușe tehnice

Portretul cel mai faimos din lume („Mona Lisa") înglobează unele tehnici incredibile care ar putea fi descrise drept magie.

Schițarea cu linii diafane, aproape insesizabile, comparabilă cu o fotografie a fost numită tehnica „griuri", cu tușe prelungi delicate. La început „griuri" a fost folosit în sculptură la emailarea sticlei. De asemenea, Leonardo folosea mult mai mult decât simple vopsele solubile. El amesteca puțină vopsea cu solventul și folosea o pensulă moale din păr de jder, așteptând de fiecare dată ca vopseaua să se usuce și aplicând zeci sau sute de straturi de culoare. Rezultatul nu mai lăsa să se vadă deloc tușele pensulei, ci doar o culoare profund transparentă, cu nuanțe gradate. După multe încercări și eșecuri, Leonardo a descoperit o tehnică numită „sfumato", denumită astfel după o lichefiere ca de fum.

Tehnica total opusă „griurilor" a fost aceea a impactului. Aceasta consta în adăugare de vopsea în timp ce pensula era extrem de apăsată pe pânză, o tehnică utilizată mai târziu și în pictura modernă de către Rembrand. Totuși, pentru „Mona Lisa" a folosit atât tehnica „griurilor" cît și pe cea „sfumato". Munții abrupți și stâncoși din fundal prezintă atingerea liberă și diafană a „griurilor". Leonardo picta cele mai rafinate lucrări ale sale, fiind, în același timp, premergătorul scenelor din pictura generațiilor următoare.

Având doar 77 X 53 cm, pictura reprezentativă a Renașterii considerată drept cea mai mare capodoperă portretistică, „Mona Lisa" nu are dimensiuni considerabile. Cu toate acestea, expresia sa este vastă și profundă

▲ „Guernica" lui Picasso (1937). Tehnica cinematică a lui Leonardo i-a influențat pe cubiști

Pictura studiului

Vastul manuscris al lui Leonardo cuprindea idei despre pictură și tehnică. După moartea sa, acestea au fost compilate în lucrarea „Tratat despre pictură" și publicate în fiecare țară din Europa.

În acel moment, Leonardo era foarte indignat de oamenii care credeau că îndemânarea sa este pur mecanică. Literatura și muzica nu avea nici o legătură cu munca fizică, însă, în final, pictura era considerată o profesie practicată de lucrători calificați.

Dat fiind acestea, Leonardo a încercat să promoveze pictura ca „studiu", nu ca „îndemânare" în al său „Tratat despre pictură". Expresia care afirmă că pictura este filosofia artistului este cunoscută de toți astăzi, însă fără „Tratatul despre pictură" al lui Leonardo ar fi fost descoperită mult mai târziu.

Ideea de automatizare

Leonardo a inventat multe dispozitive de inginerie mecanică, inclusiv de tehnologie militară – aeroplane, elicoptere, submarine, biciclete și echipamente medicale. Totuși, aproape nici unul dintre acestea nu au fost folosite efectiv ca bază a invențiilor reale.

Manuscrisul său a fost citit pentru prima dată în secolul al XIX-lea. Până atunci, mașinile și echipamentele pe care le concepuse el cu câteva secole mai înainte fuseseră deja înlocuite cu diverse invenții care obținuseră brevete și aduseseră profit.

În timpul Renașterii, accesul la materii prime pentru asemenea dispozitive noi nu era ușor. Mai ales metalul era greu de procurat.

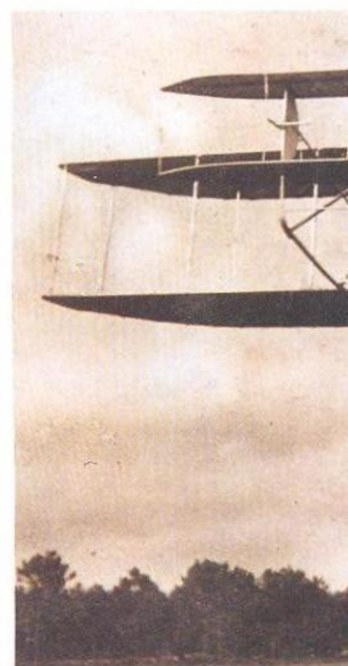
Scrâșnind din dinți, Leonardo spunea adesea „Dacă am avea materiile prime..."

Cercetând îndeaproape ideile sale, înțelegem că de fapt acestea aveau la bază mișcări multiple. Dacă o roată dințată o mișcă pe alta, prima roată se mișcă și ea, producându-se astfel mișcarea întregului ansamblu. Leonardo părea să îndrăgească acest soi de mecanism și ne-a lăsat un număr uriaș de astfel de desene.

Automatizarea este piatra de hotar a producției industriale contemporane. Folosind mașini și utilaje, lucrurile pot fi realizate cu eforturi minime. Cu mult timp înainte de revoluționarea producției, Leonardo înțelesese deja elementele fundamentale ale producției de masă.

O moștenire prea mică

Unele dintre ideile lui Leonardo au devenit realitate. În anul 1485, când jumătate din populația Milano-ului era decimată de o epidemie de ciumă, Leonardo i-a prezentat lui Ludovico Sforza un plan edilitar, care mergea de la construi-

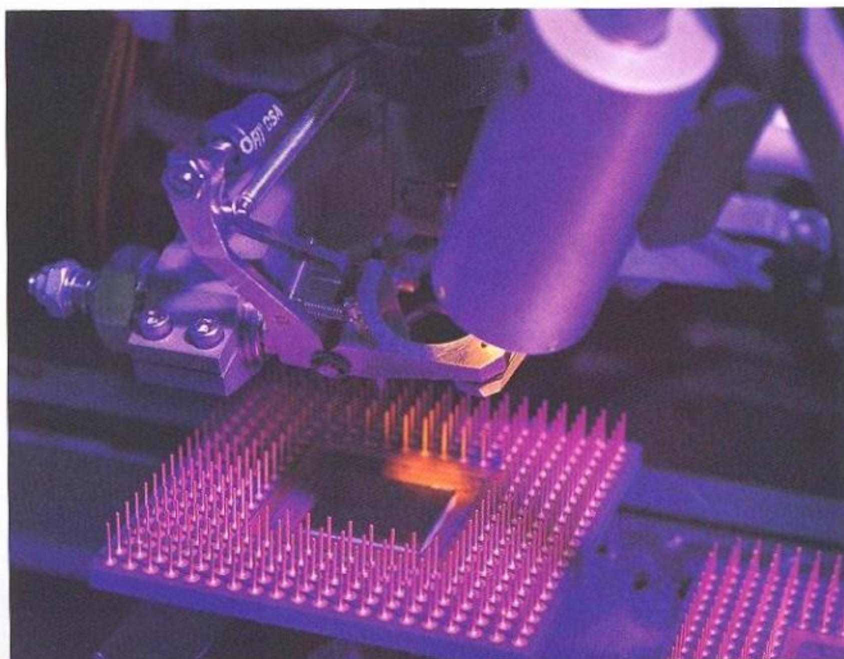
▸ Leonardo a cercetat cu entuziasm un aparat de măsurare a timpului, realizând o schiță relevantă a acestuia

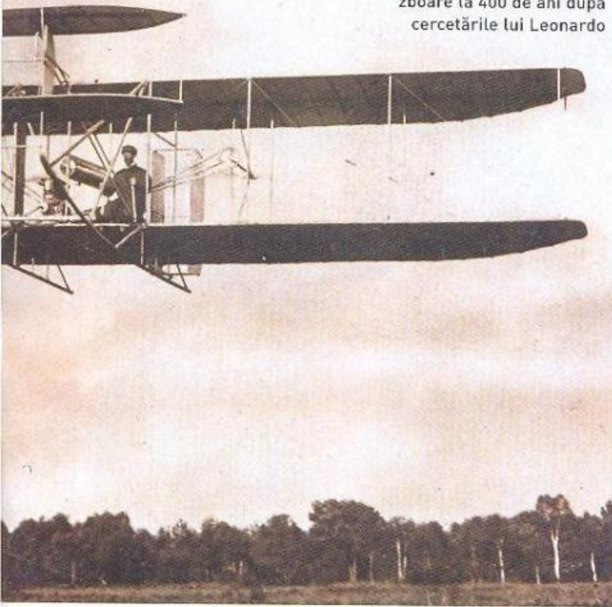

▾ Tehnica automatizării este indispensabilă în cadrul producției industriale contemporane. Leonardo nu a așteptat confirmarea publicului și s-a gândit deja la faptul că următoarele lucrări vor fi robotizate.

▴ Leonardo a aprofundat studiul grupurilor de roți dințate multiple și ne-a lăsat multe detalii despre aceste mecanisme.

Frații Wright au reușit să zboare la 400 de ani după cercetările lui Leonardo

rea unui sistem de colectare a deșeurilor până la legislația cu privire la facilitățile stradale. Ludovico n-a fost deloc interesat de propunerea lui, însă, câteva secole mai târziu, primăria Londrei a propus un plan de amenajare stradală folosind ideea lui Leonardo și elaborând un proiect de lege fundamental pentru planificarea urbană.

Fără vastele cercetări ale lui Leonardo în aviație, exista posibilitatea ca avioanele să nici nu existe astăzi, dacă nu ar fi fost elaborate mai devreme.

Leonardo a notat în manuscrisul său: „Războiul este cea mai sălbatică mânie". Cu toate acestea, el ne-a lăsat multe schițe de fortificații și submarine, de tunuri și mitraliere. El era de părere că:

„Armele reprezintă o cale de apărare a libertății"

La prima vedere pare că s-ar fi contrazis pe el însuși, însă este de înțeles că Leonardo s-a ocupat cu fabricarea de „echipamente/arme" în secolul al XV-lea. Cea mai mare preocupare a celor de la putere era tehnologia militară.

Geniu multilateral, Leonardo a inventat tot felul de lucruri și și-a petrecut întreaga viață inventând un lucru după altul.

Se spune că numărul de picturi ale lui Leonardo care s-au păstrat este mai mic de douăzeci. Toate sunt capodopere de neegalat. Totuși, adevărul este că majoritatea acestora au rămas neterminate.

Artist, savant, inginer...

Lucrurile rămase astăzi de la geniul fără pereche ce a inițiat mult prea multe proiecte pentru o viață de om, reprezintă, în ciuda miturilor fascinante, un volum uimitor de idei vizionare.

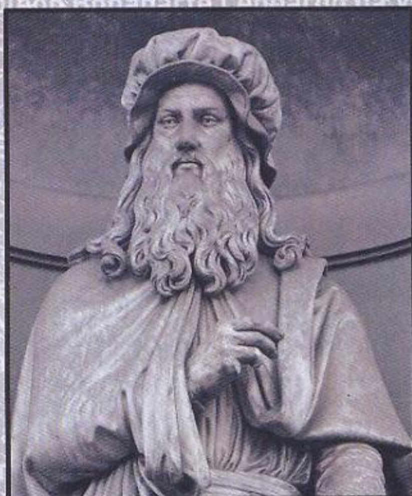

▲ Leonardo a imaginat un elicopter cu elice rotitoare folosind un mecanism ca de ceasornic. În zilele noastre elicopterele sunt un mijloc indispensabil de transport pentru acțiuni de supraviețuire și salvare, folosite pentru reportaje, războaie

Leonardo a lucrat la un mare număr de invenții militare. Cercetările sale în domeniul aviației au fost ulterior transpuse în realitate , fiind continuate și pe timp de război.

100 DE PERSONALITĂȚI

Oameni care au schimbat destinul lumii

LEONARDO DA VINCI

ISSN 1791-0765

DeAGOSTINI